Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1992 АПРЕЛЬ 8
Хүхэ Луу hарын 5
СРЕДА гарагай 4
№ 68 (174527)
сэн 6 мүн

ТАЛМАЙГАА ҮРГЭДХЭХЭНЬ

...ан удэрнүүд ерэжэ, таряашад хабарайн-...болздхэл хэлгээ бүри түргэдхэжэ эхилбэ. ...ажахынууд таряалан дээрээ шинг нойто ...эри түгэсхэжэ байна. Хабарай тарилга-...эр зэргээр хэгдэжэ байhан тухай хөөрэ-...Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ ...ТЬЕВЫЕ гуйhан байнаб.

...ооhото ...300 гек-...олгохомнай. ...тэрэнине ...мэргэгэ hэ-...юумэ хэ-...нэн түрүүн ...ан хүр-...ажахы үрэ-...юм. Хоёр-...оо гэшүүд-...үгэдэг бо-.... Иимэ хү-...тэдэнэртэ ...лохо зэргэ-...ахознигууд-...багшанарта, ...ой худэл-...баhал адли ...ибди,— гэжэ ...нүүдтэ тус колхоз тэжээлэй үндэhэ hуури hайнаар табинхай юм. Жэл бүри шэмэтэ тэжээл үлэдэг байна. Энэшье ерэжэ ооohото ургамалаар дараhан сенажай гурбан нүхэн ойроо хүртэнгүй үлэбэ. Ерэхэ жилдэ хэрэглэгдэхэ юм. Тиимэhээ колхоз тэжээлэй ургамалда ехэ анхарнагүй бшуу. Ямаршье сагай уларилтай жилдэ ниитынгээ малые тэжээлээр хангадаг байна. Энэнь ехэл hайшаалтай.

Түрүүлэгшын хэлэhэнэй ёhоор, хабарай тарилгада хүрэхэ үрэhэн бии. hая үнкимович Павлов хүтэлбэрилдэг. Бүри намарhаа хойшо hайн үрэhэ хүрэнгэ шэлэжэ абаад, тусгаар харууhалдаг юм. Пенсидэ гараха болоошье hаа, дуратай ажалаа орхихо хүсэлгүй. Тэрэнэй хэлэhэнэй ёhоор, энэ жилэй тарилгада кукурузын үрэhэн дуталдаха байна. Энэнине мүнөө бэдэржэ байнхай.

Хабарай тарилгада хабаадаха бүхы техникэ бэлэн болгогдоо шахуу. Жэжэ-божо юумэн үлэнхэй. Механизаторнуудшье баhал зэhэнэдеэнэй гаргашын 50 процентые колхоз бэедээ даажа абаа. Энэ халуун хаhада ажаллажа байhан зон үдэрэй дүрбэ дахин эдеэлүүлэгдэхэ юм.

Үшөө нэгэ тэмдэглэхэ юумэн гэхэдэ, эндэхи колхознигууд хамтын ажалhаа hалаха дурагүй. Фермернүүд, арендаторнууд болохо хүнүүд үты шахуу. Сутлаан дээрэ колхозоо үлөохэ гэhэн шидхэбэри абаа hэн.

В. БОРИСОВ.
Бэшүүрэй район.

Хабарай тарилгые угтуулан

РОССИН АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ VI СЪЕЗД

Россин Федерацийн Арадай депутадуудай VI съезд дээрэ оролто үгэ хэлэhэн Верховно Совелэй Түрүүлэгшэ Руслан Хасбулатов бэе бэеэ ойлголсожо, ажалаа ябуулая гэжэ урялба. Энэ съезд дээрэ нэгэ хүнине шагнаха бэшэ, харин хоорондоо аша туhатай хөөрэлдөө дэлгэрүүлхэ ёhотойбди гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Съездэ хабаадагшад худэлмэринне эрхилхэ зургааануудые бүридхэhэнэйнгөө hүүлээр зүблэхэ зүйлнүүдые зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. Зүблэхэ зүйлнүүдые баталха гээшэ хүшэрхэн хэрэг байха гэжэ арсалдаата зүбшэн хэлсэлгэ харуулба. Верховно Советэй дурадхаhан зүблэхэ зүйлнүүд арбаад асуудалhаа бүридэнэ. Гэбэшье Россида экономическа хубилалтануудай ябаса, Россин Федерацийн шэнэ Конституцийн проект, Россин болон СНГ-гэй политическэ байдал гэhэн гурбан асуудалда хуралдаанда хабаадагшадай гол анхарал хандуулхаар хараалагдана.

Үни удаан үргэлжэлhэн ба арсалдаата зүбшэн хэлсэлгын hүүлээр Арадай депутадуудай VI съезд удаадахи зүблэхэ зүйлнүүдые баталhан байна:

Россин Федерацийн Арадай депутадуудай V (ээлжээтэ бэшэ) съездын hүүлээр hунгагдаhан Россин Федерацийн арадай депутадуудай эрхэ түлөөлэгые мэдэрхэ тухай. Россин Федерацийн экономическа хубилалтануудай ябаса тухай. Агропромышленна комплексын байдал, энэ асуудалаар Россин Федерацийн Арадай депутадуудай II (ээлжээтэ бэшэ) съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэлгын ябаса тухай. Бюджетнэ эмхинүүдэй худэлмэрилэгшэдтэ социальна лаб найдал хангаха тухай.

Россин Федерацийн Конституци тухай.

Хойто зүгэн нютагуудай болон тэдээнтэй адли байдалтай гэжэ тоологдодог нютагуудай социально-экономическа байдал тухай.

СНГ дотор Россин Федерацийн политическэ байдал тухай: хүгжэлтын мүнөөнэй байдал ба саашанхи хараа шугам.

Россин Федерацийн Верховно Советэй Республикын Советэй болон Национальностьнуудай Советэй гэшүүдые hунгалга. Россин Федерацийн Конституционно сүүдэй судьянарые hунгалга. Россин Федерацийн арбитражна сүүдэй дээдын түрүүлэгшые баталалга.

Россин Федерацийн правительствын бүридэлдэ ородог Россин Федерацийн арадай депутадуудые тухай.

АНЗАhА, БОРНОЙНУУД БЭЛЭН ГҮ?

...удта орхо-...э таряашад, ...та ехэл сү-...рожо ерэдэг ...ата ургасын ...табидагынь ...ийлдөө трак-...удаа зайhаба-...а эгээл энэ ...эй узел, де-...лэржэ олохо ...бухы юумэ-...ооhон, хан-...илгааа бэе-...эрэг бэшэ бо-...

...ооhон сагта— ...ооо «Маяк» ...абарилагшад. ...техникэ ...ээн ёhоор, ...ихха. Хаба-...түгэс бэлэд-...ерэхэ талаар ...усад ажахы-...лайн жэшээ-...ан юм. Ур-...ажахын та-...тарилгада ...техникэ, ма-...алаар үнгэр-...ликанска кон-...руулнуудай ...ээ, түсэбhөө ...—шан абаа ...лаhан амжал-...ракторна пар-...ан Назарович Соколовой оруулhан хубита угаа ехэ юм.

Тракторнуудаа харуулhалха, хабарай тарилгадань бэлдэхэ хэрэг нэн түрүүн тэдэнэй ээждhээ, механизаторнуудhаа сэхэ дулдыдадаг гэшэ ааб даа. Тусхай табигдаhан графигай ёhоор техникэеэ зайhабарилгада оруулhан ээздтэнь бригадын гэшүүд айхабтар ехэ бодото туhаламжа үзүүлдэг байна гэшэ. Эрхим түрүү, дүй дүршэлөөр баян механизаторнууд залуу нүхэдтөө жэшээ харуулан худэлдэг юм. Эдэ хубүүдтэ ходо хэлэжэ, hануулжа, энэ тэрэ юумэ хэ гэжэ түлхижэ, ябуулжа байhанайшье үлүү. Тэдэнэр өөhэд өөhэдынгөө уялые hайн мэдэдэг дээрэhээ слесарь зайhабарилагшадта туhалхынгаа хажуугаар, хэрэгтэй болоо hаань токарьто, гагнууршанда, фрезеровщигто хамhалсадаг байна. Гансал эдэнэртэ hаадгүйгөөр ажаллаха эрхэ байдал байгуулха шухала болонхой.

Үнинэй тракторист В. Л. Балашков бэшэн соohоо түрүүлэн өөрынгөө «агта хүлэгөө» зайhабарилжа дүүргээ hэн. hайн харуулhан доро байhан техникэ зайhабарилханьшье ээлтэй юм аабза. Тиимэ ехэ зайhабарилгашье хэрэгтэй болодоггүй ха юм. Тракторист Л. Ф. Павлов өөрынгөө даажа ябаhан ДТ-75 түхэлэй трактортаа hэргылэмжын зайhабарилга хэжэ дүүргэнхэй. Л. С. Матвеев МТЗ-80 түхэлэй трактораа баhал бэлэн болгобо. Тэдэнэртэ мастер зайhан-таа-руулагшад С. С. Соколов, М. Д. Соколов, токарь В. Ф. Гусляков, слесарь-аккумуляторщик Н. Е. Чистяков болон бусад хамhалсаhан байха юм.

Мастерской соогоо зайhабарилагшад айхабтар орёо худэлмэри ябуулжа шадана. Жэшээлхэдэ, хуушаhан валнуудаа, араата мөөрнүүдээ, сцепленнин дискнүүдые шэнээр hэльбэн шэнэлдэг, радиаторнуудые гагнадаг.

Тракторнуудые зайhабарилха графигаа тон наринаар дүүргэдэг байна. Март hара соо ажахын бүхы түхэлэй 56 трактор бэлэн болгогдобо. Мүн лэ эдэ үдэрнүүдтэ эндэ сеялкэнүүдээ, анзаhануудаа, культиваторнуудаа, борнойнуудаа, үбhэнэй косилкануудаа, тармуурнуудаа, бусад машинануудаа дахинаа шалгажа үзэхэ, дайралдаhан дутуу дунданууды саг дарыдань усадхаха худэлмэри ябуулагдажа эхилэнхэй.

Полинууд, сабшалан дээгүүр техникэ, машинануудые ашаглаха сезоной дүүргэгдэхэдэ, худөө ажахын машина, техникэ хадагалдаг талмайн худэлмэрилэгшэдтэ дамжуулагдадаг заншалтай юм. Эндэ тэрэнине даагшаар механик мэргэжэлтэй Леонид Зиновеевич Степанов худэлдэг. hая болотор механизаторнуудаар ажаллаhан, дүй дүршэлөөр баян слесарьнүүд Василий Васильев, Тимофей Брылев, Алексей Степанов гэгшэд техникэ бэлэн болгодог байна. Эдэ нүхэд элдэб түхэлэй техникые табан хургандаал адлаар мэдэдэг, бүхы узел, детальнуудай бүридэлыень тодорхойлжо шададаг шадабаритай хадаа ямаршье оньhон техникэ зайhабарилха аргатай юм. Ушар тиимэhээ тус ажахын таряашад газарай хүрьhэ элдүүрилхэ, тарилгада хабаадуулха бүхы техникэеэ бултыень шахуу бэлдэжэ мүнөө дүүргэнхэй. Зүгөөр шэнэ сеялкэнүүдтэ, косилкануудта зарим детальнуудынь дутуу эльгээгдэнхэй. Эдэ дутагдал усадхабал, тэдэнэр hанаагаа зобохоёо болихо hэн.

Запчастьнуудаар хэр ядалданат гэжэ колхозой механизаторнуудhаа асуухадамнай, эдэнэр материально-техническэ хангалгын талаар Тарбагатайн предприятида (директор В. Т. Калашников) ехэхэн гомдолтой байhанаа мэдүүлээ бэлэй. Узел, детальнуудай үнэ сэнгэй хэды дээшэлбэшье, тэдэнине хаанаhаашье олохонь бэрхэтэй. Жэшээлхэдэ, ооohоной комбайнуудта тон хэрэгтэй узел болохо насос хаанаhаа олдохо байнаб? Энэ насос нёдондо жэлэй декабрь hарада 20 түхэриггэ hаа, март hара соо 112 түхэриггэ болohон юм. Мүнөө апрелин нэгэнhээ, хэды сэнтэй болohыень механизаторнууд өөhэдөөшье мэдэнэгүй. Тракторай бүхы гэнжэнь hая болотор 247 түхэриггэ байhан hаа, гурбан мянганда хүрөө, апрелин нэгэнhээ бүри үнэтэй болохо бэшэ юм гү? Нимэ байдал дээрэhээ зайhабарилагшад хэрэглэмжэhээ үни хада хаягдаhан үзелнуудые суглуулха баатай болоно.

Двигательнүүдэй талаар поршневой бүлэгүүд, валнуд, элдэб янзын подшипнигууд, арааануд дуталдадаг байна.

С. ТЮЛЮКИН,
манай штатнабэшэ корр.

МЭРГЭЖЭЛДЭЭ ДҮРШЭХӨӨР

Хабарай тарилгын эхилтэр hара тухай саг үлэбэ. Апрель hарын hүүлшын арбан хоногто таряашад газараа элдүүрилжэ, эртын ооohото ургамалые тарилгада бэлдэдэг.

Тарбагатайн үйлэдбэриинтехническэ hуралсалай 36-дахи училищийн багшанар, үйлэдбэриин hуралсалай мастернууд, hурагшанар хабарай тарилгын энэ харюусалгата хаhада бэлдэжэ эхилээ. Энэ училищида hурагшадай олонхинь ерээдүйдэ таряан ажал эрхилэгшэд, механизаторнууд, жолоошод болохо юм.

Үнгэрhэн hарада автомашинын жолоошоной үнэмшэлгэ 40 хүндэ үгтөө. Харин байгша оной июль hара соо механизаторай мэргэжэл шудалжа байhан гурбан булэг hуралсалаа дүүргэхэ. Тиигэжэ 70-аад залуу хүбүүд тракторист-машинистын мэргэжэл олгоhон түхай үнэмшэлгэ абажа, районойнгоо ажахынуудта хүдэлхөөр үлэхэ.

Тэдэнэр нимэ үнэмшэлгэнүүдые абахаhаа урид районойнгоо колхозуудта, нэгэдэлнүүд ба фермерэй ажахынуудта үйлэдбэриин практика гарадаг. Гадна «Дружба» колхозой манай училищида даалгаhан 143 гектар газарые элдүүрилжэ, баян ургаса хүрэяха хүсэлтэйбди.

Үйлэдбэриин hуралсалай мастернууд Иван Иванович Тихонов, Виктор Андреевич Бурдуковский, Олег Иванович Зарубин гэгшэд hурагшадайнгаа хабарай тарилгын үедэ үйлэдбэриин практика гараха асуудалаар районойнгоо ажахынуудтай мүнөөнhөө хэлсээ баталжа эхилэнхэй.

Н. ЯКОВЛЕВ.

АГРОНОМУУДАЙ ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

Республикын агрономическа албанай худэлмэрилэгшэдэй зүблөөн үсэгэлдэр Х. Намсараевай нэрэмжэтэ бүряад драмын гүрэнэй академическэ театр соо боложо үнгэрбэ. Районуудай захиргаануудай гулваанар, худөө ажахын управлениннүүдэй начальнигууд, ахамад агрономууд, ахамад инженернүүд, колхоз, совхозуудай ахамад агрономууд, ахамад инженернүүд, мелиораторнууд, үрэhэнэй инспекциннүүдэй начальнигууд, ногоо ургуулха талаар үрэhэнэй станциннуудай мэргэжэлтэд, гүрэнэй сортучастогуудые даагшанар, республикын агрохим-албанай мэргэжэлтэд, «Агропромхимия» нэгэдэлэй агрономууд, ургамалнуудые хамгаалха станциннуудай мэргэжэлтэд, уhалуурнин түхеэрэлгэнүүдэй управлениннүүдэй агрономмелиораторнууд, Газарай реформын талаар комитедэй мэргэжэлтэд, эрдэм-шэнжэлэлгын болон hуралсалай эмхинүүдэй эрдэмтэд, багшанар, республикын Худөө ажахын министерствын мэргэжэлтэд энэ зүблөөндэ хабаадаба Энэ зүблөөе Бүряад Республикын худөө ажахын министр **Н. Н. Найданов** тобшо оролто үгөөр нээжэ, «1991 ондо колхоз, совхозуудай, гүрэнэй бусад предприятинуудай хэhэн худэлмэриин зарим дүнгүүд ба экономическа реформо бэелүүлхэ шэнэ эрхэ байдалда таряан ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар элидхэл хэхыень таhагай начальник, худөө ажахын министрэй орлогшо **Ф. Г. Бадеевада** үгэ үгэбэ. Газарай реформын талаар комитедэй түрүүлэгшэ **Б. С. Разгус** «Республика дотор газарай реформо бэелүүлжэ байhан тухай», таряашадай ажахынуудай ассоциацийн түрүүлэгшэ **В. А. Минтасов** «Таряашадай ажахынуудай нэгэдэлнүүдэй 1992 ондо худөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ хараа зорилгонууд ба хэмжээнүүд тухай», худөө ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо **А. Я. Разуваев** «Байгша ондо хабарай тарилгын худэлмэри үнгэргэхэ талаар худөө ажахын техникын мүнөөнэй байдал ба хэмжээнүүд тухай» асуудалнуудаар нэмэлтэ элидхэлнүүдые хэhэн байна.

Республикын худөө ажахын министрэй экономикын талаар орлогшо **А. А. Ентаев**, «Бурятнефтепродукты» нэгэдэлэй генерально директор **Б. Д. Цыбенов**. Бүряадай үрэ жэмэсэй станциин директор **Э. Г. Сократова**, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад агроном **М. Н. Третьяков**, гүрэнэй сортсетиин республиканска инспектурын начальник **Б. С. Раднаев**, химижүүлгын проектно-бэдэрэлгын станциин директор **С. А. Бекетов**, Востсибниигипроземэй предприятиин директор **Ю. В. Абгалдаев**, Бүряадай худөө ажахын институтай доцент, худөө ажахын эрдэмэй кандидат **А. Д. Николаев**, үрэhэнэй республиканска инспекциин начальник **К. Я. Санкирова**, болон бусад элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа, үгэ хэлээ, hанамжануудаа хубаалдаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад республикыигаа бүхы таряашадта механизаторнуудта, мэргэжэлтэдтэ, хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаhан Хандалга нэгэн дуугаар баталан абаба

Агрономическа албанай худэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ Бүряад Республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** хабаадалсаhан байна.

Д. ДОНДОКОВ.

...совхоз ...00 гектарта ...есөбтэй юм. ...мүртэй ажал ...гүй гэхэ гү, ...760 гектарта ...хаhаhан бай-...409 гектарта ...бэлдэгдэнхэй. ...ынуудые ха-...арихын тула ...ар газар эл-...но.

...үрэhэ хүрэн-...ааб, үрэhэнэй ...ом, хара та-...рэхөөр бэл-...ин обёосой үрэhэнэй дуталдахадань, тэдэнэр тэрэнээ шэнисын үрэhөөр hэлгүүлэн тарихаар хараална. Кукурузын, наран сэсэгэй үрэhэ хүрэнгэ ороодоошье үгы юм. Тиигэшье тэрэнине худалдажа абахадань, ехэл үнэтэй болошобо. Энэ байдалhаа хайшан гээд гарахаяа совхозой таряашад мэдэхээ бөлинхой.

Сенажда, силостэ оруулагдаха элдэбын холисо тарихаар түсэблэнэ. Эндэ хартаабхын үрэhэн баhал үгы шахуу. Эдэнэр мүнөө жилдэ 50 гектарта хартаабха тарихаар хараална. Энэ таhалагдаhан талмайгаа миин орхихогүй хадаа ажахын мэргэжэлтэд үмсэhөө хартаабхын үрэhэ ороohо тарягаар андалдажа абаха зорилго урдаа табинхай.

Хабарай тарилгада хабаадуулагдаха техникэ, машинань бултадаа шахуу бэлэн болгогдоо. Эндэ худөө ажахын техникэ хадагалдаг талмайн худэлмэрилэгшэдэй оруулhан хубита нилээд ехэ гэжэ тэмдэглэхээр. Эдэ хүбүүд мүнөө үедэ үбhэ хуряалгада хабаадаха техникээеэ зайhабарилжа байнхай.

Тракторнуудай талаар эндэ бэрхэшэлтэй байдал баhал тохёолдонхой. Запчастьнуудай дуталдаhан дээрэhээ К-700 түхэлэй тракторнууд мүнөөшье болотор үшөө бэлэн болгогдоогүй байhаар.

Арендаторнууд болohон таряашад даажа абаhан техникээеэ ехэл гамтайгаар хэрэглэнэ. Тэдэнэр мүнөө амяараа «өөhэдынгөө» ажахынуудые байгуулжа эхилэнхэй. Жэшээлхэдэ, Ильгиз Зафирович Рахматулинай ударидадаг эгээл hайн арендаторай звено таряан ажал эрхилдэг аад, 70 толгой эрэ буруу, хашарагуудые мүнөө жэлhээ өөhэдтөө нэмэжэ абаба.

В. ДАМБАЕВ.
Хяагтын район.

ДУТУУ ДУНДАНУУД БИИ

ХАРИЛСААМНАЙ ҮРГЭДЭНЭ

...айлшад

...адай Респуб-...онголой авто-...туб — Хух-...уран зохёол-...рькийн нэрэм-...ьна библиотек-...пресс-конфе-...гэбэ. Тэрэ-...Республикын ...р Н. Ю. Ма-...гараа:

...онголhоо буу-...ыряад орондо ...рhэн гурбан ...ан-Үдэ хотын ...ургааануудаар. ...уудаар ябажа ...далайн эрье ...мэдүүлбэ. — ...д, мүн Буряа-...ра, искусствын ...дундаа ха-...тухай хэл-...ажа, тэрэнэй ...ай республи-...д Үбэр-Мон-...провинциннуу-...харилсаатай ...дондо манай ...үлэг уран зо-...хатарай «Бай-...ь, оперо бо-...театрай бүлэг ...ишэ ошожо ...бүгэдын ха-...оной апрель ...багта Хух-Хо-...композиторнууд, ...Монголой Сы-...цийhаа дууша-...удэлэйhаа дуу-...таршадай ан-...рохэр хараа-...ийхэр Мадуу-...шадай делега-...илэгшэ. Үбэр-...итература, ис-...элмэрилэгшэ-дэй холбооной түрүүлэгшын орлогшо Бай Чаожун харюугай үгэ хэлээ.

— Анха түрүүшынхээ Буряад орондо ерэhэн бидэнэр эдэ үдэрнүүдтэ олон юумэ үзэбэ, харабабди. Танай уран зохёолшод, соёлой худэлмэрилэгшэд арадайнгаа аман зохёол, угайнгаа заншалнууд болон түүхынгээ баримтануудые нягта наринаар сахижа байдаг юм байна. Дэлхэй дээрэ эгээл гүнзэгы, эгээл тунгалаг Байгал далай мэтэ буряад арадайшье зүрхэ сэдьхэл гүнзэгы, тунгалаг гээшэ ха. Манай Үбэр-Монгол хадаа хитад, монгол, ород, буряад арадуудай дунда харилсаа холбоо үнинhөө хойшо тогтоонхой юм. Манай хани барисаан үргэдэжэл байха ёhотой. Жэшээлхэдэ, энэ манай республикын, мүн Үбэр-Монголой Хүх-Хотын номой сангууд дундаа харилсаа тогтоожо, хоёр талынгаа угай түүхэ, ёhо заншалнууд тухай номуудай выставкэ эмхидхэхэ ёhотой. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, бидэ та бүгэдые манай нютагаар айлшалыт, үзыт, харыт гэжэ үнэн зүрхэнhөө уринабди,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Удаань Үбэр-Монголой Уран зохёолшодой хорооной түрүүлэгшэ Залгаху нютаг оронойнгоо зохёохы ажал хэрэг тухай hонирхолтой хөөрөө дэлгэбэ. Үбэр-Монголой Уран зохёолшодой хороон 1951 ондо байгуулагдаhан юм байна. 1988 ондо тэндэхи зохёолшодой IV съезд болоо hэн.

— Манай уран зохёолшод дүн хамта 743 юм. Тэдэнэй 47 хубинь монгол яhатан. 100 шахуу зохёолшоднай Хитадай Арадай Республикын Уран зохёолшодой холбооной гэшүүд юм. Хүх-Хотодо литературно-уран hайханай долоон журнал гаража байдаг. Тэдэнэй гурбанинь монгол, дүрбэнинь хитад хэлэн дээрэ. Үбэр-Монголой үндэhэн арад түмэн хэр угайнгаа «Монголой нюуса товчоо», «Гэсэр», «Джангар» гэхэ мэтэ түүхэ домогуудые уг дамжуулан шудалжа, сахижа байдаг. Үбэр-Монголой уран зохёолой үндэhэ hуури табигша Инзанас (1837—1902) гэгшын «Хүхэ судар», «Банчин боо» гэхэ зэргын зохёолнууд үндэhэтэнэймнай, мүн бүхы Хитад ороной соёлой нангин эдлэл болонхой. Тэрэнэй зохёолнууд Америкэдэ, Канадада, мүн Европын олон оронуудта хэблэгдэнхэй юм,— гэжэ уран зохёолшо Залгаху хөөрэбэ.

Уулзалгын түгэсхэлдэ уран зохёолшод сугларагшадай асуудалнуудта харюусаба.

Уржадэр удын хойно Үбэр-Монголой уран зохёолшод «Буряад үнэн» газетын редакциин худэлмэрилэгшэдтэй хани халуун уулзалга хэhэн байна. Газетын редактор Ц. Б. Цырендоржиев «Буряад үнэнэй» 70 жэл соо дабажа гараhан түүхэhээ, мүн ажал хэрэгүүд тухайгаа айлшадтаа хөөрэжэ үгөө. Удаань уран зохёолшо Залгаху Үбэр-Монголой хэблэлэй ажал тухай hонёор хөөрэбэ.

Б. ЖАНЧИПОВ,
ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа): Үбэр-Монголой Уран зохёолшодой хорооной түрүүлэгшэ ЗАЛГАХУ, Үбэр-Монголой Литература, искусствын худэлмэрилэгшэдэй холбооной түрүүлэгшын орлогшо БАЙ ЧАОЖУН гэгшэд пресс-конференциин үедэ; Алашаниин аймагай парткомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша, поэт ДОРЖ шүлэгөө уншана.

В. ЧЕРНЫШЕВОЙ фото.

Асуудалда—харюу

УРДАНАЙХИДАЛ АДЛИ

Үнгэрэгшэ жэлдэ эдеэ хоолой олон талоноор юумэн абтангүй hалаа hэн. Саахарай февраль, мартын, сай, мылэ, угаалгын порошогуудай март hарын талоноор абтангүй үлэбэ. Эдэ талонуудые хэрэглэлгын болзор hунаагдаха гээшэ гү? Гадна хоёрдохи кварталда эдеэ хоолой талон үгтэхэ гү гэhэн удхатай бэшэгүүд редакцида ороно, хонходожо асуунашье.

Энэ асуудалнуудта харюу абахын тула Улаан-Үдэ хотын захиргаанай худалдаа наймаанай таhагые даагшын уялые дүүргэгшэ А. А. Черныхтэ хандаа hэмди. Тэрэ нимэ харюу үгэбэ.

— Февраль, март соо саахар абажа үрдеэгүй хүнүүдэй талон хосорхогүй. Февралиин талоноор 0,5 килограмм март hарынхяар 1 килограмм саахар худалдагдаха. Апрелиин 10-най hүүлээр саахар наймаанда бии болохо ёhотой. Урда hарын талоноор сай, мылэ, угаалгын порошок апрель соо абажа болохо юм.

Хоёрдохи кварталда элдэб янзын хүрпээ, сай, ургамалай тоhон, макароной зүйлнүүдтэ талон үгтэхэ. Эдэ бүгэдые наймаалгын нормо урданайхитай адли байха юм. Архи, тамхи мүн лэ урданайхидал адли карточкаар абахабди. Архиин сэн хуушаараа байхаар хараалагдана.

Д. АМОГОЛОНОВ.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

1-дэхи нюурта. Манай айлшад — Үбэр-Монголой уран зохёолшод.

Талонуудые хэрэглэлгын болзор hунаагдаха.

Хоёрдохи нюурта. Гэр байра шэнэ дүримэй ёhоор үмсэлэгдэхэ»— хөөрэлдөөн.

Буряад гоёолтын, хубсаhа хунарай, элдэб хэрэгсэлнүүдэй... түхэл зурагыень харуулыт»— уншагшын бэшэг.

3-дахи нюурта. «Замай hайхан заяан»—А. Жамбалоной «Манай үеын хүн» гэhэн конкурсдо эльгээhэн очерк.

4-дэхи нюурта. Республикын соёлой болон искусствын hониной дээжэ.

Байрын гэрнүүдые үмсэлжэ эхилhээр жэлhээ үлүүтэй саг үнгэржэ байна. Гэбэшье энэ хэрэгтэ хуули ёhото үндэhэ hуури табиhан «Буряадай ССР-тэ гэр байрын жаса үмсэлхэ тухай дүрим» республикын Министрнүүдэй Совет үнгэрэгшэ hарын эхеэр баталан абаба. Тиихэдэ гэр байрын жаса үмсэлхэ тухай Россин Федерацийн Хуули хүсэндөө ороо. Мүнөө республика соо тус Хуули, дүримэй ёhоор байрын гэрнүүд үмсэлэгдэжэ эхилээ. Буряад Республикын Министрнүүдэй Советдэй дэргэдэхи Гэр байрын-коммуналына ажахын комитедэй түрүүлэгшэ В. Л. ДУМНОВТАЙ манай корреспондент Д. АМОГОЛОНОВ уулзажа, энэ асуудалаар хөөрэлдэhэн байна. Тэдэнэрэй хөөрэлдөө доро толилнобди.

Манай хөөрэлдөөн

ШЭНЭ ДҮРИМЭЙ ЁhООР

— Ажабайдалда боложо байhан хубилалтануудай нэгэн гэхэдэ, гэр байра үмсэлэлгэ болоно. Энэ дүримэй хэблэлдэ толилогдоhоной hүүлээр хүн зон редакцида хандажа, ойлгоогүй юумэеэ асуудаг болонхой.

— Гэр байрын үмсэлэгдэжэ эхилhээр жэлhээ үлүүтэй саг үнгэрбэшье, энэ хэрэг муугаар бэелүүлэгдэнэ. Тус дүрим баталагдан абтажа, энэ хэрэгтэ хуули ёhото үндэhэ hуури табигдаба гээшэ. Тиин гэр байра үмсэлэлгэ түргэдхэгдэхэ бээ гэжэ hанахаар. Юуб гэхэдэ, hүүлэй үедэ манай комитедтэ ерэжэ гү, али телефоноор хөөрэлдэжэ, ойлгоогүй юумэеэ тодоруулжа абана. Hуужа байhан гэрээ үмсэлжэ, тэрэнээ өөрынгөө дураар эдлэхэ болоhониинь hайшаалтай. Эзэн хүн гэрээ худалдаха, бэлэглэхэ, үхибүүдтээ, аша гушанартаа дамжуулан үгэхэ, арендэдэ үгэхэ аргатай байна.

— Байрын гэрнүүдые үмсэлжэ эхилхын урда тээ манай комитет бэлдхэлэй хүдэлмэри ябуулаа ёhотой.

— Нэн түрүүн хэды шэнээн талмай үмсэлэгдэхэ ёhотойб гэжэ тооложо гаргадаhан. Нютагай Советдүүдэй, манай комитедэй, гэр байрын управленинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ хабаадалсаа юм. Үгтэhэн саг соогоо тэдэнэр энэ бүхы хүдэлмэри хэhэн байна. Тэрэнэй ёhоор, республика соо 10 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд үмсэлэгдэхэ юм. Тэрэ тоодо городуудта 6,9 миллион дүрбэлжэн метр, хүдөө газарта 3,6 миллион дүрбэлжэн метр оролсоно. Энэ тоодо нютагай Советдүүдэй мэдэлэй 2,2 миллион дүрбэлжэн метр гэр байра оролсоно.

Мүнөө дээрээ 123,4 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай 2393 квартира үмсэлэгдөөд байна. Гэр байра худалдажа, 610 мянган түхэриг республикын бюджедтэ оруулагдаа. Энэмнай үмсэлэлгэдэ орохо бүхы гэрнүүдэй 1 процент болоно. Сэхыень хэлэхэдэ, худөөгэйхидэ орходоо, городуудта гэр үмсэлэлгэ муугаар хэгдэнэ. Хүдөөдэ энэ хэрэг нэгэ бага урагшатайгаар ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын, Хорийн, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Зэдын, Хэжэнгын районуудта бусадhаа олон гэр үмсэлэгдөө юм. hүүлэй мэдээгээр, Бэшүүрэй райондо гэр байра үмсэлхэ тухай 40 гаран мэдүүлгэ ороод байна. Аварида орожо болохо муудаhан гэрнүүд, хамтын байрануудд, коммунальна квартирануудд, түүхын болон соёлой хүшөөнүүд болохо гэрнүүдтэхи квартирануудд, сэрэгэй нюуса городуудтахи, албан хэрэгэй гэрнүүдтэхи байрануудд үмсэлэлгэдэ орохогүй байна. Албан хэрэгэй гэрнүүдтэхи байрануудд нютагай Советдүүдтэ тоологдон, бүридхэлдэ абтажа, баталагдаха ёhотой. Гэбэшье энэ дүрим хазагайруулха ушарнууд үзэгдэжэ эхилээ. Жэшээлхэдэ, БАМ-да, түмэр замай отделенидэ, локомотив-вагон заhабарилгын заводто гэр байраяа үмсэлхэ дуратай хүнүүдтэ энэ эрхыень хаhалгалгэ, нэмэлтэ түлөөhэнэйнь хэмжээе элирхэйлхэ болон хэрэгтэй бусад худэлмэри хэхэ болоно. Хэрбээ эрхэтэн түлбэри хэхэ дурагүй байбал, эдэ бүгэдые өөрөө суглуулха, тодорхойлхо ёhотой юм. Байрын гэрэй үнэ сэнгүудэй талаар арсалдаанай гарабал, нютагай Советдүүдэй байгуулhан дулдыданги бэшэ комисси хаража үзөөд, шиидхэбэри абадаг байха. Гэр байра үмсэлхэ тухай эрхэтэнэй үгэhэн мэдүүлгэ хоёр hарын туршада харагдажа үзэгдөөд, харюу үгтэхэ гуримтай.

Аварида орожо болохо муудаhан гэрнүүд, хамтын байрануудд, коммунальна квартирануудд, түүхын болон соёлой хүшөөнүүд болохо гэрнүүдтэхи квартирануудд, сэрэгэй нюуса городуудтахи, албан хэрэгэй гэрнүүдтэхи байрануудд үмсэлэлгэдэ орохогүй байна. Албан хэрэгэй гэрнүүдтэхи байрануудд нютагай Советдүүдтэ тоологдон, бүридхэлдэ абтажа, баталагдаха ёhотой. Гэбэшье энэ дүрим хазагайруулха ушарнууд үзэгдэжэ эхилээ. Жэшээлхэдэ, БАМ-да, түмэр замай отделенидэ, локомотив-вагон заhабарилгын заводто гэр байраяа үмсэлхэ дуратай хүнүүдтэ энэ эрхыень хаhан байна. Байраяа үмсэлhэн хүн ажалhаа гаража ошохо гэhэн шалтаг баряад, хүтэлбэрилэгшэд энэ дүрим хазагайруулна. Ингэжэ хашажа, хапажа эхилхэдэ, гэр байрын дэлгүүр байгуулагдахагүй бшуу.

— Хэнэйшье мэдэhээр, олон таhалгатай квартирануудта хоёр-гурбан зон hуудаг гээшэ. Тэдэнэр яаха болоноб?

— Гэр байрын управленинүүдэй жаса шэнжэлээд үзөө hэмди. Жэшээлхэдэ, 9-дэхи управленийн мэдэлэй зарим гэрнүүдтэ 4492 дүрбэлжэн метр талмай hормоhоо үлүү байгаа. Элдэб управленинүүдтэ энэ талаар байдалынь ондоо юм. Тэдэнэр гэрээ үмсэлхэдөө үлүү талмайнгаа түлөө түлбэри хэхэ болоно. Үмсэлэгдэхэ гэрэй нинтэ хэмжээнэй 18 дүрбэлжэн метр талмай нэгэ хүндэ, үшөө нэмэлтэ болгон, нэгэ бүлэдэ 9 дүрбэлжэн метр талмай түлөөhэгүйгөөр үгтэдэг байха. Гэр байрын дэлгүүрэй бин болоходо, гурбан таhалгатай квартирада ажаhуудаг хоёр хүн худалдаанда табиха аргатай болохо. Үмсэлхэ үедэнь энэ байрань, жэшээнь, 600 мянган түхэригтэ гэжэ сэгнэгдэбэшье, дэлгүүр дээрэ 1 миллион түхэригөөр худалдагдаа гэлэй. Тэрэл зуура дэлгүүр дээрэhээ нэгэ гү, али хоёр таhалгатай квартира үнэгүйгөөр абаха байна. Тиин 200—300 мянган түхэриг олзо оршо абаха жэшээтэй.

— Мүнөө гэр байра үмсэлэлгэ юундэ хүндөөр бэелүүлэгдэнэ гээшэб? Энээнэй ушар шалтагаанниинь ямар хаб?

— Сэхыень хэлэхэдэ, үмсэлэлгэ хэхэдэ хэрэгтэй зохихо эрхэ байдал гүйсэд байгуулагдаагүй байна. Гэр байрын-коммуналына ажахын үндэhэ hуури hайнаар хүргөөгдөөгүй. Радиатор, санфаянс, сорго болон бусад хэрэгтэй зүйлнүүдые гаргадаг промышленность республика соо үгы. Энээнhээ уламжалан, гэр байра харууhалжа байха хангалгын дэлгүүр байгуулха арга боломжо олгогдоногүй бшуу. Хангалгын албан ёhотоор хүргөөгдөөгүй байhаар. Республикын промышленна предприятинуудта эдэ бүгэдэ хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилжэ эхилхэ дурадхалгайгаар промышленнигуудай, [illegible]ын хэрэг эрхилэгшэдэй [illegible]эгэдэлдэ хандаабди. Иимэ арга боломжо томо заводуудта бии юм. Тэдэнэр энэ асуудалые hаяын сагта хаража үзэхэ. Гадна гэр байрын управленинүүдэй дунда үрдилдэхэ эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэй. Гэрэй эзэн заhабарилга хэхын тула шанартайгаар, hайнаар хүдэлдэг управленидэ хандаха эрхэтэй. Тиигэжэ тэрэ управленитэй хэлсээ баталжа, гэрээ харууhалжа байха. Тиимэhээ гол шухала зорилгонуудаймнай нэгэн гэхэдэ, эдэ бүгэдые бэелүүлхын тула зохихо эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэй болоно.

— Виктор Леонидович, миний hүүлшын асуудал гэхэдэ, гэр байрын жаса үмсэлхэ тухай Буряад Республикын Хуули юундэ мүнөө болотор зохёогдоогүй байна гээшэб?

— Иимэ хуули зохёожо, баталан абахаар юм бээз. Зүгөөр, энэмнай шэнэ юумэн гээшэ. Үмсэлэлгын үедэ арсалдаата элдэб асуудалнууд, ойлгогдоогүй юумэнэй дайралдаха байhаниинь сохом. Тиимэhээ Россин Федерацийн Хуули манай эндэ хэрэглэхэ гэhэн тогтоол баталгданхай.

Колхозуудай тоосоото-hунгалтын суглаан

«ХАНГАЛТАГҮЙ» ГЭh СЭГНЭЛТЭДЭ ХҮРТЭ

Январь hарын эгээл hүүлшын үдэр Хилгана нютагай үйлсэнүүдээр хүн зон нилээд олон байгаа. Энэ хамтын ажахы өөрынгөө түүхын үе соогоо иимэ олоор зониие суглуулба гэжэ клуб соо суглараhан хүнүүдэй диилэнхи олонхиин хөөрэлдэжэ hуухыень дуулаа hэм. Эгээл энэ үдэрэй суглаан дээрэ тус колхозой хуби заяаниинь шиидхэгдэхэ ёhотой байгаа ошуу. Нёдондо жэлэй эсэс багдар колхозой п[illegible]ни тусхай шиидхэбэри оргалан абахадаа, колхознигуудайнгаа нинтын суглаан дээрэ ажахыгаа кооперативуудай ассоциаци болгон хубилгаха тушаа дурадхал оруулха даабари абаhан байгаа. Коллективүүдтэ урид хөөрэлдөө хэжэ үзэхэдэнь, Хилгана нютагайхид ерээдүйн кооперативууд болохо тушаа балай арсалта хэзэгүй.

Нэгэ хэды сагай үнгэрхэлөөрнь, ажахын байдалынь эрйд муудажа эхилээ. Зунай hарануудай үедэ үерэй болоhон ушаhаа нинтын адууhа мал үбhэ тэжээлээр дутамагаар хангагдаhан байгаа. Иимэ байдал дээрэhээ малай үбэлжэлгэ ехэл хүшэрхэнөөр үнгэргэгдэнэ, үбhэ тэжээлэй дуталдаhан дээрэhээ адууhа малые бүрин бүтэнөөр харууhалха хэрэг муудажа захаланхай. Иимэ байдалда ороhон тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд колхознигуудтаяа хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ гэhэн байгаа. Эгээл энэ орёо эрхэ байдалда хилганынхид—үбгэн, залуугүй—бултааран суглаража, нинтэ колхозойнгоо зүблөө үнгэргэбэ бшуу.

Энэ суглаан дээрэ колхозой түрүүлэгшэ Н. Д. Цагадаев элидхэл хэхэдэ, үнгэрhэн жэлдэ правлениин ябуулhан ажал хэрэгүүд, ажахын үйлэдбэриин - экономическа байдал тушаа тодорхойгоор тогтобо. Тусхайлбал, байгша оной эхиндэ колхозой мэдэлдэ 1814 толгой эбэртэ бодо мал (тэдэнэй 588-ниинь үнеэд) тоологдоно гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо, 487 толгойгоор үсөөн болоно. Ажахы 11689 толгой хонитой, 527 толгой адуу моритой, 62 толгой гахайтай юм.

Нёдондо жэлдэ эндэ зуун эмэ мал бүриhөө 57 тугал, 74 хурьган, 73 унаган абтаhан байна. Бүхыдөө 7089 центнер hүн, 1728 центнер мяхан, 204 центнер ноohон гүрэндэ тушаагдаа. Мал ажалай продукци худалдаhанайнгаа түлөө колхоздо үнгэрhэн жэлдэ 3 миллион 725 мянган түхэригэй мүнгэн олзо оршо оруулагдаhан байха юм. Тэрээнhээ гадуур 54860 центнер ороohо таряа суглуулжа абаа. Гүрэн түрэдөө тэрэнэйнгээ 3521 центнерыень худалдажа, ажахы 449 мянган түхэригэй олзо оршо оруулба.

Элидхэлэй ехэнхи хубиниень ниитын малай үбэлжэлгын шиидхэгдээтүй асуудалнууд ээлбэ. Үнэхөөрөөшье, энэ харюусалгатай хаhань эндэ нилээд хүшэрхэнөөр үнгэргэгдэжэ байна. Тэжээлэй дуталдаhанhаа боложо, мал олоо гарзална. Элидхэлшэ энэ байдалые мүртэйгөөр тайлбарилжа шадабагүй. Ажалай журамай, мэргэжэлтэдэй болон дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгын hуладаhанhаа эдэ бүгэдэ тохёолдоо гэжэ тэрэ онсолбо. Үнэн дээрэ колхозой түрүүлэгшын шадаагүй байhанhаань боложо, правлениин абаhан олохон шиидхэбэринүүд бэелүүлэгдэнгүй саарhан дээрээ миин үлөө бшуу. Элидхэл дотор ажахын инженернэ албан шүүмжэлэлгэдэ ехээр оробо. Урдань ахамад инженерээр ажаллаhан З. Б. Базаровай өөрынгөө уялгата албаяа дүүргэжэ шадаагүй дээрэhээнь мүнөөдэр нимэ хүшэр байдал тохёолдобо гэжэ нүхэр Цагадаев тэмдэглээ. Ажахыда, тусхай машинануудыень тоолонгүйгөөр, 17 автомашина бии юм. Эдэ машинануудые ашаг үрэтэйгөөр ашаглажа шадаhаань, ондоо тэрэнээ техникэ абахагүй байгаа бшуу. Малай гүүртэ, отаранууд, фермэнүүд бүдүүн тэжээлээр саг соогоо хангагдаха байгаа. Зүгөөр колхозой автотранспорт ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэ. Гаражые даагша Ц. Э. Шараевай талаhаа анхаралай хандуулагдаагүй байhанhаань нимэ байдал ушараа. Эндэхи жолоошод үглөөгүүр диспетчерhээ путёвконуудаа абаhан аад, ошохо газартаа хүрэжэ ошонгүйгөөр, өөhэдынгөө хэрэгээр ийшэ-тийшээ гүйлгэлдэжэ арилшадаг байгаа.

Прораб В. Д. Перхаевай хүтэлбэрилдэг барилгашадай ажалда бии байhан алдуу эндүүнүүд баhал эндэ дурдагдаа. Ажахын мал ажалай шухала зөөри болохо байра барилгануудынь ехэл муу. Иимэ байдалаа хаража байгаад, ямаршье хэмжээнүүдые абадагүй байhаниинь халагламаар. Эдэнэртэ барилгынгаа баазыень hайжаруулха арга боломжо бии юм. Колхозой дархашуул ори ганса пилораматай аад, тэрэнээ заhабариланшьегүй, хаясаанай болгоод орхижорхинхой. Фондоор шифер абаhан аад, прорабынь тэрэнээ танил таладаа хубаажа үгэжэрхёо.

Энэ жэлэй январиин нэгэнэй байдалаар колхоз бүхыдөө 1 миллион 300 мянган түхэриг мүнгэтэй байhан юм. Сүлөөтэ сэнгүүдэй табигдахадань, эндэ-тэндэ тэжээл худалдажа абахадань, hара үнгэрhэн хойно тэрэнэй счётдо орйдоол 800 мянган түхэриг үлэбэ. Харин үнгэрhэн жэлэй дүнгөөр 1.791 мянган түхэриг олзотой болоhон гэхэ гү, али тэдэнэрэй сэбэр олзонь 1 миллион 386 мянган түхэригтэ хүрэhэн байна.

Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Г. С. Очировай элидхэл хэhэнэйнь hүүлээр эмхидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эхилбэ. Хилганын колхознигуудай олохон суглааануудтань хабаадалсаха аза талаан намда тудаhан юм. Зүгөөр энэ болоhон суглааниинь бэшэндэ орходоо, тад ондоогоор үнгэргэгдөө. Үгэ хэлэхэ, hанамжануудаараа хубаалдаха дуратайшуул ехэл олон байба. Аяар 15 хүн хабаадалсаба. Хоёр элидхэлшэдтэ олохон асуудалнууд табигдаа. Хүнүүдэй хэлэhэн үгэнүүдынь гол шухала, ажал ябуулгын хэрэгтэ зорюулагдаа бшуу.

Газетын хуудаhанда ехээр бэшэхэ бэшэ хадаа зарим хүнүүдэй хэлэhэн hанамжануудыень, хэhэн шүүмжэлэлгэнүүдыень тобшохоноор дурдаха хүсэлэн хүрэнэ.

Ажахын ахамад зоотехник Б. Х. Будаев:

— Мал ажалай үрэ дүнгүүд нёдондо нилээд доошолоо. Энээнэй гол шалтагааниинь —тэжээлэй дуталдаhанhаа эхитэй. Үнгэрhэн жэлдэ бидэ нютаг дээрээ оройдоол 6300 центнер, Монголдо 10000 центнер үбhэ бэлэдхээбди. Мүрөө олоодүй дээрэhээ тэндэhээ мүнөө оройдоол 1 мянган центнерыень шэрэжэ гаргаабди. Таряашадай бригадануud хэлсээ баталhаншье hаа, hолоомоёо суглуулжа абаагүй. Мухар-Шэбэрэй аймагhаа мүнөө центнерэй 44 түхэритэй hолоомо худалдажа абаад, шэрэжэ байнабди. Иимэ эрхэ байдалда мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ тушаа хэлсэhэнэйшье үлүү бэшэ гү?

Хонишодой бригадын бригадир Б. О. Ламажапов:

—Жэлэй туршада 2200 хонин гарзада оруулагдаба. Энээндэ би бригадир хүн хадаа зэмэтэйгээ мэдэрнэб. Эдэ хонидые гарзалуулангүй, харууhалха арга боломжо мандa байгаа. Эхэ хонидоо Хүнтэйдэ барижа, таряанай үлэгдэл дээрэ адууhалhамнай, мүнөө тэдэнэй дунда гарзалха ушар үгы. Үнгэрhэн жэлэй август hарада хурьгадаа эхэhэань таhалжа, отаранууда бүридхөө hэмди. Эндэhээ залуу түлгэнүүд хүсэ шадалаа нэмэжэ шадангүйгөөр, үбэлжэлгэдэ оруулагдаhан байгаа.

Техникын хэрбээ hайнаар ашаглагдаа hаань, байдалнай тад ондоо байха бэлэй. Ноябрнин тэнгээр тэжээл шэрэхэ тракторнуудые таhалжа үгөө hэн. hүүлдэнь гаражаа хүргөөбди. Тракторнуудаа үглөөгүүр халаahаар байтарнь үдэ болошоно ха юм. Мүнөө хониднай хурьгалжа байна. Тэдээндэ адюулха тэжээл байхагүй.

Ахамад агроном Ч. Р. Доржиев:

— Колхознай намар хоёр hарын хугасаа соо силос дараа. Эндэ баhал техникэмнай hаад ушаруулаа. Ургаса хуряалга дээрэ ажахын оройдоол 4 автомашина хабааануудаг байна. Бэшыень ондоо тээhээ абажа хэрэглэбди.

Ажалай ветеран Д. Р. Раднаев:

— Колхоздо 47 жэл соо худэлөөб. Иимэ hанаа зоборитой байдалда орохобди гэжэ оройдоошье hанаагүйбди. Ажалай журам hуладанхай. Хүн ажал хэхээ болёо. Кооперативуудые байгуулха тушаа мүнөө хөөрэлдэнэбди. Хүн гээшэ газар дээрээ ёhотой ээдынь үшөө болоо уды байhаар. Коллективэйнгээ хэрэгтэнь харюусалгагүй болообди. Иимэ байхадамнай, ямаршье кооператив байгуулхада, туhа болохогүй.

Жэшээ болгон хэлэхэдэ, ургуулhан уртасаяа хуряажа шаданагүйбди. Ажахы дотор тоо бүридхэл хангалтагүйгөөр хэгдэнэ. Урдань шалгалтын комисси малаа тоолодог, шэгнэдэг, таряалангаа шалгадаг бэлэй. Гэмтэй хүнүүдыень хэhээдэг байгаа. Мүнөө үхэhэн малай hэенүүд харгын захаар, бургааhан, модон соогуур хаяатай байдаг болошонхой. Эндэ хэншье харюусанагүй.

Малшан-арендатор О. Б. Бадмаев:

— Колхозой түрүүлэгшэ баазыень hайжаруулха арга боломжо бии юм. Колхозой дархашуул ори ганса пилораматай аад, тэрэнээ заhабариланшьегүй, хаясаанай болгоод орхижорхинхой. Фондоор шифер абаhан аад, прорабынь тэрэнээ танил таладаа хубаажа үгэжэрхёо.

Энэ жэлэй январиин нэгэнэй байдалаар колхоз бүхыдөө 1 миллион 300 мянган түхэриг мүнгэтэй байhан юм. Сүлөөтэ сэнгүүдэй табигдахадань, эндэ-тэндэ тэжээл худалдажа абахадань, hара үнгэрhэн хойно тэрэнэй счётдо орйдоол 800 мянган түхэриг үлэбэ. Харин үнгэрhэн жэлэй дүнгөөр 1.791 мянган түхэриг олзотой болоhон гэхэ гү, али тэдэнэрэй сэбэр олзонь 1 миллион 386 мянган түхэригтэ хүрэhэн байна.

Шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Г. С. Очировай элидхэл хэhэнэйнь hүүлээр эмхидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эхилбэ. Хилганын колхознигуудай олохон суглааануудтань хабаадалсаха аза талаан намда тудаhан юм. Зүгөөр энэ болоhон суглааниинь бэшэндэ орходоо, тад ондоогоор үнгэргэгдөө. Үгэ хэлэхэ, hанамжануудаараа хубаалдаха дуратайшуул ехэл олон байба. Аяар 15 хүн хабаадалсаба. Хоёр элидхэлшэдтэ олохон асуудалнууд табигдаа. Хүнүүдэй хэлэhэн үгэнүүдынь гол шухала, ажал ябуулгын хэрэгтэ зорюулагдаа бшуу.

Газетын хуудаhанда ехээр бэшэхэ бэшэ хадаа зарим хүнүүдэй хэлэhэн hанамжануудыень, хэhэн шүүмжэлэлгэнүүдыень тобшохоноор дурдаха хүсэлэн хүрэнэ.

Ажахын ахамад зоотехник Б. Х. Будаев:

— Мал ажалай үрэ дүнгүүд нёдондо нилээд доошолоо. Энээнэй гол шалтагааниинь —тэжээлэй дуталдаhанhаа эхитэй. Үнгэрhэн жэлдэ бидэ нютаг дээрээ оройдоол 6300 центнер, Монголдо 10000 центнер үбhэ бэлэдхээбди. Мүрөө олоодүй дээрэhээ тэндэhээ мүнөө оройдоол 1 мянган центнерыень шэрэжэ гаргаабди. Таряашадай бригадануud хэлсээ баталhаншье hаа, hолоомоёо суглуулжа абаагүй. Мухар-Шэбэрэй аймагhаа мүнөө центнерэй 44 түхэритэй hолоомо худалдажа абаад, шэрэжэ байнабди. Иимэ эрхэ байдалда мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ тушаа хэлсэhэнэйшье үлүү бэшэ гү?

Хонишодой бригадын бригадир Б. О. Ламажапов:

—Жэлэй туршада 2200 хонин гарзада оруулагдаба. Энээндэ би бригадир хүн хадаа зэмэтэйгээ мэдэрнэб. Эдэ хонидые гарзалуулангүй, харууhалха арга боломжо мандa байгаа. Эхэ хонидоо Хүнтэйдэ барижа, таряанай үлэгдэл дээрэ адууhалhамнай, мүнөө тэдэнэй дунда гарзалха ушар үгы. Үнгэрhэн жэлэй август hарада хурьгадаа эхэhэань таhалжа, отаранууда бүридхөө hэмди. Эндэhээ залуу түлгэнүүд хүсэ шадалаа нэмэжэ шадангүйгөөр, үбэлжэлгэдэ оруулагдаhан байгаа.

Техникын хэрбээ hайнаар ашаглагдаа hаань, байдалнай тад ондоо байха бэлэй. Ноябрнин тэнгээр тэжээл шэрэхэ тракторнуудые таhалжа үгөө hэн. hүүлдэнь гаражаа хүргөөбди. Тракторнуудаа үглөөгүүр халаahаар байтарнь үдэ болошоно ха юм. Мүнөө хониднай хурьгалжа байна. Тэдээндэ адюулха тэжээл байхагүй.

Ахамад агроном Ч. Р. Доржиев:

— Колхознай намар хоёр hарын хугасаа соо силос дараа. Эндэ баhал техникэмнай hаад ушаруулаа. Ургаса хуряалга дээрэ ажахын оройдоол 4 автомашина хабааануудаг байна. Бэшыень ондоо тээhээ абажа хэрэглэбди.

Ажалай ветеран Д. Р. Раднаев:

— Колхоздо 47 жэл соо худэлөөб. Иимэ hанаа зоборитой байдалда орохобди гэжэ оройдоошье hанаагүйбди. Ажалай журам hуладанхай. Хүн ажал хэхээ болёо. Кооперативуудые байгуулха тушаа мүнөө хөөрэлдэнэбди. Хүн гээшэ газар дээрээ ёhотой ээдынь үшөө болоо уды байhаар. Коллективэйнгээ хэрэгтэнь харюусалгагүй болообди. Иимэ байхадамнай, ямаршье кооператив байгуулхада, туhа болохогүй.

Жэшээ болгон хэлэхэдэ, ургуулhан уртасаяа хуряажа шаданагүйбди. Ажахы дотор тоо бүридхэл хангалтагүйгөөр хэгдэнэ. Урдань шалгалтын комисси малаа тоолодог, шэгнэдэг, таряалангаа шалгадаг бэлэй. Гэмтэй хүнүүдыень хэhээдэг байгаа. Мүнөө үхэhэн малай hэенүүд харгын захаар, бургааhан, модон соогуур хаяатай байдаг болошонхой. Эндэ хэншье харюусанагүй.

Малшан-арендатор О. Б. Бадмаев:

— Колхозой түрүүлэгшэ

«ЯАЖА АМИДАРХАБИБДИ?»

hаяхан Мухар-Шэбэрэй районой ветерануудай советдэй эзлжэтэ пленум үнгэргэгдөбэ. Энээндэ нютагуудай зайhанууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, районой хэлхеэ холбооной, элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа. Үнэ сэнгүүдэй hула табигдаhан мүнөө үедэ мүнгэ зөөригүй пенсионернүүдые, ажалай ветерануудые социальна талаhаа хамгаалха асуудал зүбшэн хэлсэгдөө. Энэ асуудалаар ветерануудай районо советдэй түрүүлэгшэ К. Г. Ревенский алидхэл хэ.

Ветерануудые социальна талаhаа хамгаалха «Забота» гэhэн программа район соо 2—3 жэлэй туршада бэелүүлэгдэжэ байдаг юм. Тэд энэ программын ёhоор бэелүүлэгдэхэ хэмжээнүүд hайнаар бэелүүлэгдэнэгүй гээд эмхидхэлшэ тэмдэглээ. Тиигээд ветерануудай ажабайдалай асуудалнууд элдэб ондоогоор шиидхэгдэнэ. Энэньшье өйлгосотой. Юуб гэхэдэ, ажахынуудай, эмхи зургаануудай мүнгэн зөөриhөө энэ дуллыдана ха юм. Гэбэшье шухалань гэхэдэ, тэдэнэртэ нимэ хүндэ сагта багаханшье hаань, анхаралай хандуулагдадаг байбал, ехэ hайн байгаа. Хүдөөгэй зондо түлеэ залhан, үбhэ тэжээл гэхэ мэтээр бага дүнгалсөөд байбал, ветерануud баяртай байха hэн.

Районой дилэнхи олон пенсионернүүдэй пенси 410—600 түхэриг болодог. Малтай, үхи хүүгэдтэй, хүл дээрээ ябаhан зондо энэ үшөө туhа болохо юм бээз. Харин юушьегүй, ори ганса үлэhэн үбгэд, хүгшэдтэ энэ мүнөө үедэ юун мүнгэн гээшэб? Гэбэшье ветерануud hаагаа табиха, тэдэнэртэ туhалха хэрэгhээ районой ажахынууд арсанагүй. «Искра», Заганай колхозууд, «Забайкалец» совхоз, «Барское» гэhэн таряашадай ажахынуудай нэгэдэл наhатай бүхы зондоо түлеэ бэлдэжэ, асаржа үгэдэг, үбhэ тэжээлээр хангадаг байна.

Ветерануудые социальна талаhаань яажа хамгаалхаяа байhан тухай хүдөө ажахыя управленийн начальник И. С. Миронов хөөрэжэ үгөө. Энэнние районой гулваа С. В. Иванов баталаа. Тэрэнэй хэлэhэнэй ёhоор программа hайнаар бодоолжологдожо, шэнжэлэгдэжэ табигдаа. Туhаламжа үзүүлхэ зонние зүбөөр элирүүлхэ асуудал хүнгэн бэшэ байгаа. Сэхыень хэлэхэдэ, мүнөө район соо тоологдодог бүхы ветерануудай, олон хүүгэдтэй бүлэнэр болон ориганса зоной хахадынь туhаламжа үзүүлхээр зон. Жэшээнь, район соо 6 мянган пенсионернүүд, нарай үхибүүдээ харууhалжа байhан 784 эхэнүүд, 400 гаран нүхэргүй үлэhэн эхэнэрнүүд тоологдоно. Эдээндэл туhаламжа үзүүлэгдэхэ ёhотой болоно. Теэд hара соо оройдоол 340 түхэриг салин абадаг хүнүүд хэды олон гээшэб?

Тус программын ёhоор районой бүхы хүн зонние хамгаалха хэмжээнүүд хараалагданхай. Жэшээнь, hүнэй түлөө республиканска бюджедhээ 240 мянган түхэриг түлэгдэхэ. Түлеэнэй, шулуу нүүрhэнэй түлөө баhал иимэ түлөөhэн түлэгдэхөөр хараалагдана. Тиихэдэ гэр байрын-коммуналына хангалгада районой бюджедhээ 1 миллион 689 мянган түхэриг үгтэхэ. Тэрэшэлэн районсоо 800 тонно эрхим шанартай ороohон нөөсэлэгдэхөөр хараалагдаа. Тэрэ гурил болгогдоод, хүн зондо, хилээмэнэй заводто үгтэхэ юм. Гүрэнэй болон муниципальна зөөри үмсэлэлгэ шанга хиналта доро байха юм. Байгша оной түрүүшын хахад жэл соо нютагай захиргаанууд хэрэгтэй бүхы зондо газар үгэхөөр уялгалагдаа Мүн абахаяа hанаhан зондо залуу мал, поршоонхо, шубуу худалдагдаха ёhотой. Тинхэдэ малда хэрэгтэй тэжээл баhал худалдагдаха болоно.

Тэрэшэлэн сэнгүүдые шалгажа байхын тула районой захиргаанда сэнгүүдэй талаар экономистын тушаал бии болгохоор энэ программа соо хараалагданхай. Энэнь хайшаа юм? Сүлөө табигдаhан сэнгүудые яажа «хазаарлахаб»? Хүн зондоо түрүүшын эзлжээндэ хэрэгтэй продуктнуудта тогтууритай сэнгүудые тогтоообол, hайн бэлэй.

Дайнай инвалидуудта, ори ганса үлэhэн пенсионернүүдтэ, багаhаа хойшо инвалидуудта, нарай үхибүүтэй ганса эхэнэрнүүдтэ туhаламжа үзүүлхэ мүнгэн, эд бараан тооложо гаргадаа. Энэ мүнгэн социальна страхованийн республиканска жасаhаа үгтэхэ юм Тэрэшэлэн иимэ жаса райондо байгуулагдаха. Зариманднь эм домой сэн. автобусой билет 50 процент үнэгүйгөөр худалдагдаха. Нарайлhан эхэнэрнүүдтэ сельскэ Советдүүдэй списогээр эдеэ хоолой зүйл хүнгэлэгдэhэн сэнгүүдээр үгтэхэ юм. Тиихэдэ район соо 90 хүн халуун эдеэгээр холлуулагдаха.

Эдэ бүхы хараалагдаhан хэмжээнүүд хэр бэелүүлэгдэхэ гээшэб? Энээндэ хабаатай бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй энээндэ тон харюусалгатайгаар хандаашье hаань, энээнэй бэелүүлэгдэхэнь бэрхэтэйл хаш. Жэшээнь, районой зонние түлеэгээр, шулуу нүүрhээр хангадаг албанние абажа хараа. Энэмнай мүнөө районой түбэй пенсионернүүдтэ түлеэ түрүүшын эзлжээндэ асаржа үгэхэ уялгаяа дүүргэнэгүй. Районой засагай зүгhөө тэрэөндэ табигдаhан эрилтэнүүд анхарагданагүй. Мүнөө үедэ 400 гаран хүн түлеэнэй эзлжээндэ бэшэгдэнхэй. «Агрохимия» гэhэн нэгэдэлэй бага предприятине түлеэ бэлэдхэдэг болгожо хубилгаа hаа, энэ асуудал шиидхэгдэжэ магадгүй.

Энэ асуудал гансашье районой түбтэ бэшэ, харин бусад hууринуудта хурсаар табигдана. Жэшээлхэдэ, Хара-Шэбэрэй, Хонхолын ветерануудай советдэй түрүүлэгшэнэр Г. И. Варфоломеев, И. Т. Калашников гэгшэд хэлээ. Хара-Шэбэртэ энэ үбэлдөө нэгэшье пенсионертэ түлеэн асарагдаагүй байха юм. Харин тинхэдэнь колхоздо 240 пенсионер бии. Нүхэр Калашников хэлэхэдэ, түлеэ бэлэдхэхэнь хүшэр, хөөрөөдэгдэhэн материал олохонь ехэ бэрхэтэй болоhон тухай хэлээ.

Пленум эмхидхэлэй асуудал хараа. Ветерануудай районо советдэй түрүүлэгшээр Г. Г. Жираков hунгагдаа.

Н. ЧЕРНЫХ,
худөө бэшэгшэ.

Заха холын Захааминай совхоздо гурбан түрүү hаалишад Екатерина Петровна Максимова, Долгор-Цырен Санжитовна Намсараева, Светлана Лубсановна Доржиева гэгшэд район соогоо мэдээжэ болоhоор үнинэй. Гушаад жэлдэ hаалишанаар худэлжэ ябаhан «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Екатерина Максимова үнгэрэгшэ жэлдэ даажа абаhан үнеэн бүриhөө 2749 килограмм hү haагаа. Тэрэ байгша ондо үнеэн бүриhөө 3500 килограмм hү haаха хүсэлэнтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай ветеран Е. П. Максимова.

С. БА

«Манай үеын хүн» үн конкурсдо ерэһэн очерк

ЗАМАЙ ҺАЙХАН ЗАЯАН

ын эхиндэ Агын саруугай Аргали тогтожо хэлэхэ Юундэб гэхэдэ, еройн зам эн ха юм даа. ниймэнай аратай-ьшье нютаг юм. ь үгсэн ерэһэн г, али гүрэнэй Аргалинин дабаае ой Баруун-Ар- Ага тосхон араад, урагшаа ябашадаг. Ба- зүүгээр зэр- шэлэһээ эхи -Аргали гэдэг уруудажа, ба- ата хада ту- итай нинлэдэг баруун-хой- бадахада, Табтаа- ой ошодог. Эдэ үридэжэ, Аргали болоно бшуу. ын хоймор гэгдэ- ата хүлөө шо- үүд болоод, ажа- о гаргаар тэм- ан, нютаг зондоо наһатан олон эй нэгэн База- Базарович гэгдэ- ай энэ очерк соо- ь байнаб.

* * *

Агын живаринин эхин- Монгол литын ар- ын жаран жилэй орой тахяа жэл үй байгаа. Эгээл үн-Аргалида, гу- ын угай Абидын үдэр сагаан хү- рөөнэн гэхэ. Тиин ь дээрэ тэрэ Бал- ой болоо һэн... үд ошожол бай- үхэн хүл дээрээ ийн болохо бага- ө түршэ айлнуудай ын тэрээн наада- ав. Гэбэшье тэрэ ө эдир бага на- ө жажалда дүршэн, ь арга шадал соо- ндаг байгаа ха ийнхэдэ һургуулин- ий, хуушан мон- ангадаг лэ һэн ха. ь байтар, буряад

нютагуудташье шэнэ байдалай шэнжэ үзэгдэжэ эхилээ бэлэй. 1930 ондо Дабаатада хамтын ажал эмхидхэгдэбэ. Түрүүлэгшээрнь Рыгзэнэй Дубжит һунгагдаа һэн. Уданшьегүй энэ хамтын ажалайхид баруун-аргалийнхидтай нилэжэ, Калининай нэрэмжэтэ колхоз болоһон, түрүүлэгшээрнь Доржиин Гажид һунгагдаһан байгаа. Хореодтой Балданиие колхозой бригадираар томилоо һэн ха. Тингэжэ зундаа үбһэ, үбэлдөө түлеэ бэлэдхэлгые тэрэ толгойлон ябуулдаг байһан юм.

Тингэхэ үедэ ангинин тэмсэл һулараагүй, мүн манай орондо булимтаран орохо хүсэлтэн хилын саанаһаа дугэй директорээр хүдэлжэ оробо.

Гэхэ зуура дайн эхилжэ, фронт мордохо саг ерэбэ. Теэд Базаронние табяагүй— хүдөө ажахые толгойлхо дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэ гэгдэжэ, тусхай шнидхэбэреэр үлөөгдэһэн байха юм. Тиин 1942 ондо Могойтын МТС-ые өөдэнь татаха гэһэн харюусалгатай даабарида хүртэбэ.

Энэ үедэ партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлжэ байһан П. А. Космачев бага бэшэ дэмжэлтэ үзүүлһэн, хүсэл бодолоороо ехэ тааража хүдэлһэн байна. Теэд нүхэрынь наһа баража, ехэ хүшэр байдал тохёолдоо һэн. Иимэ хүндэ ушарһаа уламжалан, 1945 ондо Ага һуурин ерэһэн байгаа. Байн ажалда орожо, ОКШ-гай (хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ һургуулиин) директорээр хүдэлһэн юм.

Гэбэшье округой хүтэлбэрилхы албан зургаануудай зууршалгаар Балдан Базаровичайда дахяад колхозуудые толгойлбо. 1946 ондо Урда-Агын Ворошиловай нэрэмжэтэ, 1947 ондо дахяад Үбэр-Аргалиин, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудые ударидаташажа байгаа бшуу. Тиимэһээ сэрэгэй алба дүүргэхэ гээшэ уялгата хэрэг байһан юм. 1931 ондо Балдан Базарон албанда мордожо, Буряадай морин сэрэгэй дивизиондо алба хэ- эй ха юм даа.

Тиин Балдан Базарон олон колхоздо түрүүлэгшээр гү, али олон МТС-тэ директорээр альгэгдэдэг байгаа. 1935 ондо «Путь Ленина» колхозой түрүүлэгшээр тэрэ хүдэлбэ. 1936 ондо Сталинай нэрэмжэтэ колхозтой тэрэнэй нинлэхэдэ, түрүүлэгшээрнь баһал һунгагдаа һэн. Хойто жэлэйнь һүүл багаар түрэл нютагтаа ерэжэ, Калининай нэрэмжэтэ колхозые хүтэлһэн юм.

Тиигээд жэл үнгэрһэн хойно Агын МТС-эй директорээр хүдэлһэн байна. Эндэһээ Омск хотодо МТС-эй директорнүүдэй курсада эльгээгдэжэ, 1939—1940 онуудта тэндэ һуража гараа. Тэндэһээ ерээд, Зүдхэлиин МТС-ын намтартай. Иигэжэ байтар, 1954 ондо Шэтэ хотодо үнгэргэгдэһэн түрүүлэгшэнүүдэй курсада эльгээгдэһэн байна. Ушарынь гэхэдэ, жэл үнгэрхэ бүри хүдөө ажахын эрхэ байдал хубилжа, шэнэшэнэ эрилтэнүүд табигдадаг болоһон байгаа ха юм даа. Курсын һүүлээр Ононой районой «Гигант» колхозой түрүүлэгшээр хүдэлһэн байна. Энэ ажалда 17 жэлэй турша соо таһалгаргүй ажаллаад, наһанайнгаа хүндэтэ амаралтада гараһан юм.

ЗӨХИД ҮГЭТЭЙ, ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ

КОЛХОЗОЙ түрүүлэгшээр гү, али МТС-эй директорээр хүдэлхэ гээшэ ямаршье үе сагта, илангаяа дайнай хүшэр хүндэ үедэ, дайнай һүүлээрхи һандарал гээгдэлтэй, үлэсхэлэн хоорон жэлнүүдтэ ехэ бэрхэтэйшье, харюусалгатайшье байһан ааб даа. Энээниие үндэр наһатан эли тодоор дурсан һанана ёһотой.

Тэрэ үедэ хуули шанга байһан юм. Адха орооно нюусаар хармаанлаа һаа гү, али арба-хорин минута ажалһаа оройтон үлөө һаа, үгышье бол, өөрын гэмээр машина, техникэ эбдэжэ зогсоогоо һаа гү, али албан хойрог ябадалаар даашынгаа мал гээлтэ хороолтодо оруулаа һаа, сүүдүүлхэ ба яла түлэхэ жэшээтэй байһан байгаа бшуу.

Хара бэеэ хараад, аха ба эгэшэ зоной үгэ дуулахагүй гү, али өөрыгөө үмөөрөөд, хэрэлдөхэ ябадал гэжэ огто байгаагүй. «Һула табиһан һур» мэтэ мүнөөнэй зарим хүнүүд эдэ бүгэдые ойлгохогүй, урдаһаашни уршагад гэлдэхэл байдаг.

Теэд Балдан Базарович хүдэлһэн лэ газартаа тон түрүүн зоной абари зан, арга шадабарине, ажахынгаа эрхэ байдал, газар уһа һайнаар мэдэдэг болохо гэжэ ороолдодог, эдэ бүгэдые хараадаа абажа зохилдуулан, хүдэлмэреэ эмхидхэдэг заншалтай һэн гэжэ суггаа хүдэлһэн зониинь хэлсэдэг. Тиимэһээл хүн бүхэн таараха-таараха ажалда хабаадуулагдаһан, ажал хэрэг бүхэн ухаан бодол соонь һагшагдан тодологдоһон байдаг һэн ха.

Юрэдөө, тэрэниие мэхэлхэ гү, али тэрээнһээ нюухамни гэбэл, дэмы, уур сухал гү, али һаймһаралгашье туһалхагүй-бултыень ойлгожо, мэдэжэ, тэнсүүлжэ байха. Зүгөөр бадарган дээрэлхүүгүй, түбшэн даруу, зохид үгөөрөө ойлголсоһон, бүтэхэ тээшэнь шиндхэһэн лэ байха. Иимэ байхадань, зон үлүү гарахаяа, шууялдахаяа аягүйрхэдэг, түбэгшөөдэг, хүндэлдэг байгаа.

...Энэ жэлэй февралиин эхеэр Балдан Базаровичайда хүрөө һэнби. Тиин үнгэрһэн жэлнүүдэй ажал, ажалай эмхидхэл, гурим журам сахилга тухай хөөрэлдөөн болоо һааб даа. Тиимэ хөөрэлдөөнэй үедэ иам тээшэ адаглангяар хараад:

— Юумэн гээшэ, илангаяа зоноор хүдэлжэ байхада, үнэн руунь, байһан соонь сэхэ хөөрэлдөөгүй һаа, бүтэдэггүй юм даа. Туһалха, дэмжэхэ гү, али эрилтэ табиха гээшэ тэгшэ байха ёһотой. Дутуу дундые тэрэ дары гэмтэй хүнэйнь нюур дээрэ сэхэ руунь заажа хэлэхэдэ, үрэ нүлөө ехэтэй байдаг гэжэ һанагшаб,—гээ һэн. Тиин нэгэ иимэ ушар тухай жэшээ болгон хөөрөө бэлэй.

«Гигант» колхоздо түрүүшынхиеэ кукуруза тариха болоод байгаа һэн ха, Кукурузынгаа үрэһые гараараа хонхойлгоһон нүхэхэнүүд соо нэгэ- нэгээр хэхэ хэрэгтэй байгаа. Тингээд дээрэһээнь шоройгоор дахуулан хушаха болоно. Энэ ажалда Сахашаһаа хамһалсахаяа ерэһэн зуугаад хүн хабаадуулагдаһан байна. Теэд зариманиинь залхуураад, хайша хэрэг хүлөөрөө шорой этэржэ, хушаһан нэрэ зүүгээ ха юм.

— Иигэжэ болохогүйл даа. Һалхинда шоройн үлеэгдэхэдэ, хүсэд хушагдаагүй үрэһэн газар дээрэ гараад, дэмы хатажа һалаха. Хүршэеэ харагты, яажа хүдэлнэб?— гэжэ түрүүлэгшын хэлэхэдэ, тэдэ убайгүйшүүлынь һэнгэргүй юумэнүүд үшөө «ёрд» гэлдээ һэн ха.

Теэд эдэнэртэй арсалдажа байха гүш? Балдан Базаровичайда абяагүй үнгэрөөд, Дабаа Бальшинов түрүүтэй профсоюзай ба комсомолой эмхинүүдэй худэлмэрилэгшэдтэ хэлээ һэн ха. Харин зоной үдын хоолдо ороходо, ханын газетэ гараһан байба. Шүүмжэлэлдэ дайрагдаһан залхуу, хэрүүлшэ зариман үдэһөө хойшо тад ондоо болоҗо, танихаар бэшээр хүдэлһэн юм.

Энэ мэтын жэшээнүүд Балдан Базаровичай хүтэлбэрилэгшөөр хүдэлһэн үе саг соо алил олон дайралдаа һаабза. Гэхэтэй хамта тэрэ элдэб хүнтэй харилсаха гү, али зэмэлхэдээ, ямараар хулеэн абаһыень, яажа харюусаһыень ажаглан шэнжэлдэг зантай һэн. Тиин эдэ бүгэдэнһөө тобшолол хэжэ, мүн өөртөө хэшээл, һургаал болгон абадаг байна ха юм.

Арсалан ЖАМБАЛОН,
уран зохёолшо.
(Түгэсхэлынь хожом гараха).

«Хүүгэдээ хамгаалан жагсаха!» гэһэн Ц. Номтоевой бэшэг тушаа

БАГША

«Багша» болбол хүн түрэлтэнэй али олон хэлэн дээрэ тон хүндэтэй үгэ мүн. Нээрээшье, дэлхэй дээрэхи агууехэ шажануудай бурхан бүхэниинь «Багша» гэһэн хүндэтэ нэрэдэ хүртэнхэй бшуу. Тэдэнэр мүндэлхэ, түрэхэһөө юртэмсын зоболон амасажа, амитан зондоо үндэр заята һургаал номол түхөөһэн байха.

Урдын сагһаа хойшо зоной дундаһаа нигүүлэсхы һайхан сэдьхэлтэй, оюун хурса у[illegible], эрдэм бэлигтэй хүнүүд [illegible] багша болодог бэлэй. И[illegible]нгаяа манай буряад зоной дунда тиимэ багшанар олон байжа болоо. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэй дундаһаа «ябаган багшанар» олоороо гараһан юм.

Эдэмнай нэгэ айлһаа нүгөөдэ айлда хүрэжэ, түлөөһэ абангүй багшалан, модон самбар дээрэ үнэһэ тараан, үзэг бэшэг заажа, хониной шагайгаар тоо бодолгодо һургадаг байһан байдаг. Тиигэһээр түрүүшын һургуулинуудые тогтоолсон, классууд соо хэшээлээ үнгэргэдэг боложо, хүмүүжүүлхы ажалаа үргэлжэлүүлээ. Тиимэһээ багша зомнай хүндэтэй, гэр бүлын хойморто, суглаа хураалай түрүүндэ, түрэ найрта дээгүүр, ноёд һайдай урдуур һуудаг бэлэй.

Тэдэ багшанар тухай «Хараасгай» журналай табадахи дугаарта толилогдобо. Байгал шадархи нютагуудай агууехэ багшанар: Ц. Онгодовой, Н. Болдоновой, Д. Давыдовай, Р. Номтоевой, Ф. Петелинэй болон бусадай фото-зурагууд энэ дугаарта гаранхай. Хүн бүхэнэйнь намтар гайхамшагта баатаршалганууд шэнги байха, хуушанай губернскэ архивууд соо буса түрэлтэнэй һургуулинуудай байдалые һайжаруулхын түлөө тэдэнэй бэшэһэн хэды олон мэдүүлгэ гуйлтанууд хэбтэнэ гээшэб!

Гэбэшье буян ехэтэй ажалынь дэмы хосороогүй: олон мянган шабинарынь саарһан дээрэ нэрэтэй боложо, орон түрэеэ алдаршуулаал. Тэдэниинь элдэб янзын мэргэжэлтэн: эрдэмтэд, эмшэд, агрономууд, инженериүүд, геологууд, сэрэгшэд болоһон байна. Гадна олонхинь багшанар боложо гараад, гэгээрүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна

Зүгөөр Октябриин хубисхалай удаада революционернүүд бэеэ амиды бурхантай адли тоолон, партиин гэшүүд алишье юумэндэ «багша» болонхой, өөһэдынгөө нэрэ алдарые хото городуудта «хайрлан», талмай гудамжануудаар дурасхаалтай хүшөөнүүдые бодхоон, өөһэдынгөө һургаал номнолые хэблэн, олоной дунда нэбтэрүүлдэг байба.

Харин юрын багшанарые гомдохоохогүйн тулада нэгэ заримандань габьята багшанарай нэрэ зэргэ үгэдэг, нүгөөдүүлдэнь «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн тэмдэгүүдые зүүлгэдэг, бэшэндэнь һайндэрнүүдтэ Хүндэлэлэй грамотануудые барюулдаг һааб даа.

Үнэн дээрээ совет багшанарай ажабайдал һайжараагүй, илангаяа национальна һургуулинуудай багшанарай хүдэлмэри улам бүри уруугаа ороо, түрэлхи хэлэнэй хэшээлнүүд үсөөрэн усадхагдажа байһанаа, һүүлэй жэлнүүдтэ заһарха тээшээ болонхой.

Гэбэшье хубилган шэнэдхэлгын үедэ арадай гэгээрэлэй ажалшадай ажабайдал заһарнагүй, салин мүнгэниинь үнэ сэнгэй ургаһан зэргээр нэмэнэгүй, байра байдалайнь оошоршье ураг-шаа ябанагүй. Тинхэдэнь хото худөөгэй гуша гаран һургуулинуудай багшанарай буһалгаа үүсхэһэниинь гайхалгүйл.

Тэрэнь республикыи Министрнүүдэй Соведые, нинтын, мэдээсэлэй эмхи зургаануудые, гэр бүлэ бүхэниие хүлгүүлээ.

Гэхэ зуура улад зомнай багшанарнай зүб юумэ эрһэн байха, тэдэнэр эгээл эрхим хэшээлээ үнгэргэнэ, жэшээ абаха хэрэгтэй гэхэ гү, али тэдэ багшанарые дэмжээд, даган дууряаха болоо һаа, яаха гээшэбибди гэлсэхэ юм. Харин һураг-шад граждан дайнай үеын үхибүүдтэл адли харуубагүй болонхой, үйлсын «хэшээл һургуулин» шудалан, элдэб үйлэдэ ороно гээшэ. Мүнөө үедэ хуулнин наһа гүйсөөгүй зоной дунда гэмтэ ябадал: хулгай, дээрмэдэлгэ, наншалдаан, алалсаан олошорно. Юрэдөө, багшанарай болзоргүй буһалгаа хэбэлнь, тэдэнэй шабинар үни удаанай амаралтада гаража, ямар эрдэмдэ һурахаб, хэн юуниинь болохо гээшэб?!

Манай багшанарай табиһан эды ехэ эрилтые бүхы Россин засаг түрэ шиндхэхэ байха Али нэгэ нютаг нүгын бүтээжэ шадахаар бэшэ. Тингээдшье республикадамнай хүсэн багадана. Дээдын засагай шиндхэбэриин гаратар, багшанар буһалгаагаа зогсоожо, түрэл һургуулидаа бусан, шабинартаа номоо заахыень уриял!

Тиихэдэ иимэ хэсүү үедэ багшын нэрые хухалангүй, шабинартаяа хамта байһан, һуралсалайнгаа программа ябуулһан зондо баясхалан хүргэнэбди.

Ц. ЖИМБИЕВ,
«Хараасгай» журналай ахамад редактор, Буряадай арадай уран зохёолшо.

БУЛТАДАА ХАБААДАХА, ТУҺАЛХА ЁҺОТОЙБДИ

Хори тосхоной кооперативна үйлсөөр оршодог, анхандаа гуталай магазинай байһан байшанда комиссионно-коммерческэ магазин нээгдэбэ. Энэ магазинда манай гүрэнэй үйлэдбэриин болон харинн гүрэнүүдһээ асарагдаһан элдэб гадар хубсаһанууд, пуловернүүд, джемпернүүд, гуталнууд, малгайнууд, радио-телеаппаратура, хүүгэдэй хубсаһан болон бусад эд бараан худалдаа наймаанда гаргагдажа байха юм.

— Магазин нээхэ болоод байхадаа, түрүүшын үедэ Улаан-Удын бага предприятинуудһаа 150 мянган түхэригэй эд бараа худалдажа абаад, асараабди. Нютагайшье хүн зоной табиһан шэнэ хубсаһа хунар эндэ байгаа ааб даа. Энэ хойто талаар үлгөөтэй байһан эхэнэр, эрэ зоной үмдэхэ пуловернүүд, джемпернүүд, спортивна костюмууд бултадаа хари гүрэнэй үйлэдбэриин шэнэ хубсаһанууд гээшэ. Бага предприятинуудһаа абтаһан эд бараанай худалдагдаха эхин түрүүшынь сэнгэй 11 процентыень өөһэдынгөө тоосоондо оруулха ёһотойбди. Хүн зонойшье табиһан эд бараае худалдажа үгэхэ болоходоо, мүн лэ эды

ШЭНЭ МАГАЗИН НЭЭГДЭБЭ

зэргэ хэмжээнэйнь мүнгэ өөһэдтөө оруулдаг байха зомди. Магазинай нээгдэһэн түрүүшын часай үедэ Хитад гүрэнэй үйлэдбэриин 48-дахи, 46-дахи размерай спортивна дүрбэн костюм худалдажа үрдеэбди Иимэ костюмууд үшөөл үлэнхэй гээд,—гээд Хориин худалдаа наймаанай кустые хүтэлбэрилэгшэ Валентина Цыреновна Татапова 2564 түхэригэй спортивна шэб шэнэхэн костюмуудые харуулаа.— Хоёр жэлтэй үхибүүнэй үмдэхэ 28-дахи размерэй костюм 1012 түхэриттэ, Урда Корейн үйлэдбэриин 26-дахи размерэй ботинканууд 3680 түхэриттэ, польско ботинканууд баһал иимэ размерэй аад, 2500 түхэриттэ болоно. Магазинай нээгдэхэ тухай соносхол оройтуулжа үгэһэмнай түрүүшын үдэр хүн зон үсөөн сугларба. Хүдөө нуринуудһаа ерэһэн зон үсөөншэг байгаа. Саашадаа эд бараа элбэгээр асархадаа, байдалнай һайжарна бээ.

— Теэд иимэ үнэ сэн ехэтэй эд бараа хэдышье элбэгээр асархада, табюулхадатнай худалдаа наймаан хэр гүйсэтэй байха гээшэб?—гээд худалдан абагшын һанаата болонгёор хэлэхэдэнь:

— Һарадаа арба гаран мянган түхэриг салин абадаг зон район доторнай яһала олон гэлсэдэг. Иимэ мүнгэ оруулжа байһан хүнүүд үхибүүнэйнгээ түрэһэн үдэртэ зорюулжа, мянгаад түхэригэй бэлэг сэлэг—иимэ зохидхон костюм абахадаа, мүнгээ гамнаха, хайрлаха юм аал?—гэжэ Марина Мейрмановатай хамта хүдэлдэг залуу наймаалагша Розалия Викторовна Дугаржапова харюусаа һэн.

З. БАДМАЕВ.

АЯЛГА ХҮГЖЭМЭЙ ХҮРЭЭНДЭ

Репортаж

Бүри үйлсэдэ ябахадаа, буряад хүгжэмэй һайханаар зэдэлхые тодоор соносөбоб. Хүгжэмэй хүүгэдэй һургуулида ээлжээтэ хэшээл болоҗо байба. Жэрылдээд зогсоһон арбаад басагадай урда стул дээрэ һууһан багшань баяан дээрэ тэрэ һайхан хүгжэм наадажа үгэнэ. Тиигээд толгойгоо халта дохиходонь басагад дуулажа эхилээ һэн. Үхибүүдэй шэнгэхэн хоолойһоо мултаран элиһэн хонгёо дуун уужам таһаля соогуур гансата тараад, шэхэнэй шэмэг болон, зэдэлжэ байгаа бэлэй.

Хэшээлээ дүүргэһээр, багша намда дүтэлжэ:

— Хүгжэмэй һургуулиин директор Александр Пронтеев гээшэб,—гэбэ. Бидэ танилсжа, хүгжэмэй хүүгэдэй һургуулиин байдалаар һонирхожо, ороһон тухайгаа мэдүүлбэб.

— Абаһаар һайрхаадхиха эли амжалтанууд гэжэ хомор. Теэд шадал соогоол хүдэлнэ гээшэбди,—гэжэ А. С. Пронтеев ганата онсолбо.

Ахын аймагай түб Орлиг тосхондо эмхидхэгдэһэн хүгжэмэй һургуули ядуушаг байдалда амидардаг һэн. Иимэ байдалай гол шалтагаан гэбэл, мэргэжэлтэд ходо дуталдажа байгаа.

— Мүнөө байдалнай урдынхитай жэшэшэгүйгөөр һайжаранхай,—гэжэ директор хөөрэнэ.— Худэлхэ мэргэжэлтэдтэйшье дутамаггүй гэхээр болонхойбди. Залуу багшанар ерэнхэй.

Хүгжэмэй һургуулиин багшанар тухай дуулгахынгаа урда директор тухайнь хэдэн үгэ хэлээ.

А. С. Пронтеев Улаан-Удын хүгжэмэй училищи 1978 ондо дүүргэһэн байна. Залуу мэргэжэлтэ Хэжэнгын аймагай Эдэрмэг һууринда худэлмэриингөө түрүүшын жэлнүүдые үнгэргөөд, 1982 оноо түрэл Ахадаа худэлжэ байна гээшэ. Тиигээд һургуулиингаа директорээр 1989 оноо худэлжэ байнхай.

Гомбожаб Жамсаевич Самаев чаанза дээрэ багашуулые наадуулжа һургадаг. Энэ мэргэжэлтэн хүгжэмэй училищида һураһанайнгаа һүүлээр бүгэдэндэ мэдээжэ «Байгал» ансамбльда аяар 10 жэлэй туршада худэлжэ гараһан юм. Тиигэхэ үедөө концертнүүдээ харуулжа, ябаагүй газарынь хомор бээ.

Орлигой үхибүүдые ятага дээрэ хүгжэм зэдэлүүлжэ һургадаг багшанар гэхэдэ, Мария Карловна Матуева, Надежда Пүрбуевна Ринчинова гэгшэд болоно. Энээнһээ гадна тэдэнэр багашуулые үшөө чаанза дээрэ наадуулжа һургалсадаг юм.

— Иимэл зон эндэ ажалланалди даа,—гэжэ Александр Сергеевич. — Ондоо классуудые үшөө нэгэгэ һаа, һайн һэн. Зүгөөр арга боломожонууднай хүрэхэгүй байна.

Хүгжэмэй һургуулиин байшан соогуур ябажа, таһалганууднань ороһобди. Уйтахан хэдэн таһалганууд. Хүгжэмэй бага, ехэ инструментнүүд байна. Багашаг байшан гээд, абаһаар мэдэрхээр һэн.

Орлиг тосхоной үшөөшье олон үхибүүд хүгжэмдэ һураха дуратай байжа болоо. Мүнөө һургуулида 51 хүбүүд, басагад үдэр бүхэндэ сэрэжэ, дуулажа, инструментнүүдээр наадажа һурадаг юм. Дуунай, хатарай болон эстрадна бүлэгүүд бии.

Тугаар һая дуулаһан басагад хубсалжа, һубарилдаһаар, гэр гэртээ харина.

— Эдэ басагад «Алтан туяа» гэжэ бүлэгтэ ябадаг гээшэ, — гэжэ һургуулиин директор танилсуулна.—Дуулаха басагад олон. Тэдэнэр буряад, ород, монголшье дуунуудые гүйсэдхэдэг юм. Жэшээнь, Надя Беломестных ородоор һайханаар дууладаг.

Александр Сергеевичын хөөрөөнһөө үхибүүдэй амжалтанууд тухай яһалал дуулабаб.

Зүрхэ сэдьхэлэй хүбшэргэй бүхэниие уяруулан дайрамаар зөөлэхэн уянгатай аялга зэдэлүүлдэг чаанза дээрэ Туяна Наханцакова, Туяна Ошорова, Наташа Бугалова болон бусад яһала шадамараар наададаг болоҗхой. Нүгөө инструмент—ятага дээрэ наадажа һураха дуратайшуулай баһа олон. Марина Жалсараева, Сэсэгма Сандакова, Сэсэгма Цыбденова гэгшэд нүхэд басагадтаяа амжалтануудые туйлажа байнхай. Тиихэдэ бүри орёо инструмент дээрэ аялга хүгжэм зэдэлүүлжэ һураха хүбүүд, басагадшье олдодог. Жэшээнь, Туяна Дарбалаева фортепьяно дээрэ наададаг болоҗхой.

— Тиихэдэ хатараймнай бүлэгтэ олон үхибүүд һурадаг юм,—гэжэ директор саашань хөөрэнэ.—Оюна Чимитова, Лена Гомбоева, Долгор Мандагаева, Марина Хандакова болон бусад эгээл эдэбхитэйшүүлнай гээшэ.

Мүнөө сагайнгаа дуу, хүгжэм мэдэхэ хүсэлгүй үхибүүд үгы бээ. Хүгжэмэй һургуулиин эстрадна бүлэгтэ мүн лэ олон үхибүүд ябадаг. Заримыень нэрлэе. Ритм-гитара дээрэ наададаг Соном Хайдаков баһа дууладаг байна. Тиихэдэ Зорикто Базаров бас-гитара бэрхээр ханхинуулдаг юм. Саша Бугалов, Даша Цыбденов гэгшэд сан, хэнгэрэг наяруулдаг. Харин Люда Ринчинова орган дээрэ гоё хүгжэм түрүүлдэг гээшэ.

Эдэ үхибүүд һурахынгаа хажуугаар концерт наада харуулмаар шадалтай болоҗхой ха гэжэ ойлгогдоо һэн.

— Тиимэ. Бидэ һураад лэ һуудаггүйбди. Ye сагнайшье хубилжа байна. Мүнгэн, зөөри хэрэгтэй. Тиимэһээ элдэб хэмжээ ябуулгануудые заатагүй үнгэргэхэ хэрэгтэй болоо,—гэжэ А. С. Пронтеев мэдүүлбэ.

Орлигой хүгжэмэй һургуулинхид концертнүүдые яһала табидаг. Март һарада Ахынгаа нютагуудта наада харуулаад, хүршэ Түнхэнөөр ябаха тухайгаа һургуулиин директор дуулгаа һэн.

— Дуулаха, хатарханаа гадна манай үхибүүд буряад арадайнгаа аман зохёолой элдэб зүйлнүүдые гүйсэдхэдэг юм, — гэжэ Александр Сергеевич хөөрэнэ. — Жэшээнь, үреэлнүүдые, багахан зүжэгүүдые, таабари, онтохо хэлэжэ, харуулжа шададаг юм.

Бэлиг шадабариие ходо дээшэлүүлжэ байхын, эд зөөритэй болохын тула саг үргэлжэ оролдожо, бодомжолжо байдаг гэжэ хөөрэлдөөнэйнгөө үедэ тэмдэглээ һэм. Гэршэ, баримта болоҗоор нэгэ иимэ жэшээ: Монгол ороной Мүрэн хототой харилсаатай болонхой байна. Тэндэхи хүгжэмэй-драмын театрай коллектив Аха нютагаар айлшалаад бусаһан юм.

— Тиихэдээ зохид андалдаа хэдэг заншалтайбди. Жэшээнь, тэдээнһээ монгол арадай инструментнүүдые абадхадаа, өөһэдөө баяан, гитара гэхэ мэтые үгэнэбди,—гэжэ һургуулиин директор хөөрэнэ.

Хүгжэмэй һургуули дүүргэжэ гараһан үхибүүд яһала бэлиг шадабаритай боложо, энэ талаар саашаашье нураха дуратайшуул олдодог ёһотой гэжэ һанагдаа һэн.

— Зүб бодобот, — гэжэ Александр Сергеевич хэлэбэ. —Манай һургуули дүүргээд, һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ дуратайшуул байдаг. Ятага дээрэ наадажа һурадаг Дулма Балданова, Туяна Мунконова, Зоригма Самбялова гэгшэд хүгжэмэй училищида нураха хүсэлтэй. Гадна чаанза шудалһан Люба Налханова мүн лэ тиишээ орохоб гэдэг. Манай һургуулида эдэнэр табан жэлдэ заалгахадаа, юу, хээ мэдэхэ болодог гэхэ байнаб. Тиимэһээ басагаднай хүгжэмэй училищида ядалдангүй нураха гэжэ найданаб.

Үхибүүднай һуралсалайнгаа түлөө мүнгэ түлэдэг. Гэртэхидынь нураһайл гэжэ хүсэдэг хадаа арсанагүй гээшэ. Иигээд байхадань, бидэнэрэй, багшанарай гол зорилго гэхэдэ, арга, шадал соогоо үхибүүдые эрхимээр лэ һургаха зэргэтэй болоноби.

Хөөрэлдөөнэймнай түгэсэжэ байхадань, үшөө нэгэ бүлэг үхибүүд орожо, хубсаһаяа тайлаба. Һүүлдэнь газаа гараад ябахадамни, хойноһоомни буряад һайхан аялга дуун хүсөөд, шэхэндэмни уриханаар зэдэлээ һэн. Сарьдаг үндэр Ахын орьёл, хүмэгүүдэй хабшал, хүндыгөөр дорюунаар суурятажа, үдэшын оршон байдалда намдуухананаар гүнгэнэжэ байһан шэнгеэр үзэгдөө бэлэй.

Д. ДАМБАЕВ.

БАГШАЛАЛ ХЭЖЭНГЭЭ ЭРЭ ХЭР ЭЭЛЭЖЭЭ?

Ахын аймагай һургуулиин 10-11-дэхи классадай дунда түүлэжэ үнгэргэгдэ- ой дунда һургуулиһаа ой һургуулинуудай ой ерэзэндэ хабаада- ой ала табигдаһан ой Буряадай багшитудай политиин кафедрын багшадэһэн юм. Жэ- ой ой ерэзэгэ ороноо хам- ой ой ерэхэ дайнда туй- ой ой ка: зандаран зон- ой ой ой

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛЭЭ БАЯЖУУЛАН...

Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай хүдэлмэрилэгшэд аха дүү Монгол ороной харьяата эмхинин —Монгол улсын урлагийн (искусствын) университедэй коллективтэй бата харилсаа холбоотой юм. Бэе бэеынгээ ажалай дүй дүршэлтэй танилсаха, харилсаха зорилготойгоор тус университедэй багшанар бүлэг студентнэртээ Монгол ороннөө һаяхан айлшалан ерэһэн байна. Энэ бүлэгые урлагийн ехэ сургуулинин соёлой, уран зурагай кафедрые даагша Бадамсүрэнгийн Ишваанжил хүтэлбэрилнэ.

Энэ бүлэггэ театральна факультедэй сценическэ (тайзан дээрэ), хэлэлгэ заадаг багшанар олон ерэнхэй. Энэ факультедэй ахалагша багша Рэндоогой Уртнасан арбан табан жэлэй туршада эндэ багшална. Ерээдүйн харилсаата ажалай баян арга боломжонууд тухай Р. Уртнасан баяртайгаар хөөрөө һэн.

— Нэн түрүүн бидэ өөһэдынгөө ажалда аша туһатай танай институдай багшанарай үндэһэн баян арга боломжонуудтай һонирхон танилсаха һанаатайбди. Юуб гэхэдэ, танай орондо хэблэгдэдэг газетэ болон журналнуудшье валютата боложо, эндэхи хэблэл захижа уншаха гэшэ хэсүү болонхой бшуу. Бидэ, тайзан дээрэ зохидоор хэлүүлжэ һургаха үүргэтэй багшанар, эндэ хэгдэжэ байһан ажалай дүй дүршэл нэмэжэ, зүрхэ сэдьхэлээ баяжуулха, шэнэ юумэтэй танилсаха һанаатайбди. Намтай хамта хүдэлдэг багшанар —үнинэй хүдэлдэг Сэмбэлийн Байгалма, залуу багша Намхайн Долгор ерэлсээ. Тиихэдэ соёлой факультедтэ һурадаг 3-дахи курсын 13 студент ерэжэ, эндэхи һуралсалһаа гадуур ажабайдалтай, мүн һуралсалай хэшээлнүүдтэй танилсаха байна.

Манай соёлой институдай доцент, заочно факультедэй декан Галина Николаевна Родина нэгэ ажал хэдэг монгол нүхэдтээ хани халуунаар уулзажа, бэрхээр ажалладаг хүнүүдэй хэшээлнүүдтэ ошохыень монгол бүлэгые уриба. Москвада, ГИТИС-тэ (мүнөө искусствын академи гэжэ нэрлэгдэнэ) нэгэ багшада—Валентина Андреевна Голенковада һураһан Г. Н. Родина, тиихэдэ монгол багша С. Байгалма гэгшэд Москвада һураһанаа дурсан баясаа.

ВСГИК-тэ бэрхээр ажаллажа байһан сценическэ хэлэлгын, хүдэлсын эрхим багшанар болохо Л. П. Рябкова, Н. П. Дугаржабон гэгшэдэй дүй дүршэлтэй монгол нүхэд танилсаа. Тиихэдэ зүжэглэмэл нааданай найруулгын кафедрые даагша В. А. Добрыниндтай, проректор Л. Ж. Пшеничниковатай тэдэнэр хөөрэлдөө, ажал тухайнь мэдэжэ абаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ студентнэртэй монгол залуушуул уулзалгануудые үнгэргэжэ, буряад, монгол дуунуудые дуулалдаа, хатараа. Тиихэдэ Улаан-Удын залуушуулай театр-студида харуулагдаһан литературна зүжэг хужарлан хараба. Буряад ороной үзэсхэлэнтэ газарнуудаар, музейнүүдээр монгол багшанар, студентнэр ябажа хараба.

— Саашадаашье холбоо харилсаагаа үргэдхэхэбди. Юуб гэхэдэ, монгол угсаата арадуудай соёл, хэлэн, ном бэшэг нэгэн адли ха юм. Нэгэ үндэһэтэй, соёлтой арадууд хадаа ажалайнгаа шэнэ онол арганнуудые хубаалдаха, дэлгэрүүлхэ ёһотойбди. Тиигээдшье манай институдта элдэб яһатан, тува, яхад, буряад, монгол зон һурана. Тиихэдэ хуушан монгол хэлэнэй факультативай хэшээлнүүдые үнгэргэнэбди. Тиимэһээ саашадаашье бэ бэедээ ябалсажа, дүй дүршэлөө хубаалдаха зорилготойбди, — гэжэ ВСГИК-эй буряад, ород хэлэнэй кафедрын буряад хэлэнэй багша Лариса Батоевна Бадмаева хэлээ һэн.

Б. ДОРЖИЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Монгол ороной искусствын университедэй соёлой уран зурагай кафедрые даагша Б. Ишваанжил, тус университедэй багшанар Р. Уртнасан, С. Байгалма, Н. Долгор.

С. БАЛДУЕВАЙ фото-зурагууд.

ХҮДӨӨГЭЙ РАДИОРЕДАКЦИ

Хурамхаанай аймагта нютагай радиоредакциин байгуулагдаһаар жэлһээ үлүүтэй саг үшэржэ байна. Энээхэн хугасаа соо 106 часай хэмжээнэй 160 радио-дамжуулга эмхидхэгдэжэ, агаарай долгиндо гараа. Эдэ бүхы дамжуулгануудай 25-ниинь эвенк арадай хэлэ, соёл, ёһо заншал һэргээн хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан байна.

Хурамхаанай аймагта юрэнхыдоо 10 ондоо яһатан ажаһуудаг юм. Тэдэнэй 12 мянганинь буряад, 6 мянганиньород, 370 эвенк, 160 татаар, 53 украин, 26 белорус болон бусад ондоо яһанай үшөө 120 хүн ажаһуудаг. Радиоредакциин хүдэлмэрилэгшэд ямаршье нютагта ажаһуудаг хүн бүхэнэй эрхые адли тэгшээр хамгаалха гэһэн гол хараатай. Эндэһээ уламжалан, тэдэнэр ород, буряад, эвенк хэлэнүүд дээрэ дамжуулгануудаа хэдэг байха юм. Районойнгоо экономическа, политическэ ажабайдалай һонинуудые радио-шагнагшадта саг болзортонь зуулгахые оролдохоһоо гадна, һонирхолтой хүнүүдтэй уулзалгануудые, хүгжэмтэ программануудые эмхидхэдэг һайн һайхан заншалтай болонхой.

Манай корр.

АРАДАЙ ТЕАТРНУУДАЙ ТООСООН

Буряадаймнай арадай театрнуудай республиканска фестиваль һаяхан Закаменск хотодо һонирхолтойгоор эмхидхэгдэбэ. Зэдын районой Петропавловкын һайн дуранай драматическа коллектив, Хэжэнгын арадай театр, мүн Улаан-Удын залуушуулай театр-студи, тиихэдэ өөһэдын коллективүүд—Захааминай ба Дүтэлүүрэй арадай театрнууд энэ фестивальда хабаадажа, бэлиг шадабаряа харуулаа.

Петропавловкын драматическа бүлэгэй харуулһан А. Вампиловай «Хүдөөгэй шог зугаанууд» гэһэн зүжэгые режиссер Агафья Молонова найруулан табяа. Захааминай арадай театрай (режиссер Галина Цыбикова) найруулан табиһан зүжэг эндэ сугларагшадые һонирхуулба. Федор Куляковай «Һамгад хадамда гараа» гэжэ нэрэтэй комедиие тэдэнэр харагшадай анхаралда дурадхаа.

Дүтэлүүрэй арадай театрай (режиссерынь Надежда Эрдынеева) харуулһан шог зугаатай зүжэг—Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэһэн комеди яһала зохидоор табигданхай. Хэжэнгын арадай театрай коллектив олондо мэдээжэ болонхой юм. Доржо Эрдынеевэй «Балжан хатан» гэһэн зүжэгые хэжэнгынхид бэрхээр наадажа, харагшадай һайшаал магтаалда хүртөө, Улаан-Удын залуу артистнуудай харагшадтаа дурадхаһан Нина Садурай «Хүлдөөбди» гэһэн зүжэг үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ гэжэ тэмдэглэхээр. Энэ коллективые (режиссер Анатолий Баскаков) шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ.

Тус фестивалиин түрүүшын үдэртэ Захааминай театрай эгээл түрүүшын режиссер байһан Владимир Соболев хэр хабаадаа. Владимир Собол жэтэ шан захааминайхидта үлө хим найруулгын түлөө Улаан-Ш шуулай театр-студи шагнагдаба.

Эгээл эрхим гэгдэһэн артист гууд барюулагдаа. Тэрэ тоодо С докова, Пылма Доржиева (Хэ дай театр), Агафья Молонова ловка), Владимир Тугаринов гэгшэд шанда хүртэбэ. Хүгжэ зохидоор шэмэглэгдэһэн хэжэнг дэлмэри тэмдэглэгдээ.

Эдэ коллективүүдэй зүжэгүү нааданууд районой олон нютаг лагдаһан байна. Хамнида, Мо Санагада, Закаменск хотодо а лиг шадабаряа харуулба.

Һүүлшын үдэр шоу-наадан, х гэгдөө. Улаан Хэрээһэнэй бүл лээр аукцион үнгэргэгдэжэ, у худалдагдаһан байна. Энэ ехэ х гануудые үнгэргэхэ хэрэгтэ фрам-молибденэй комбинат, өд на» нэгэдэл, «Ургы» гэһэн баг ти, Закаменск хотын захиргаан мүнгэ зөөреэр туһалалсаа. Тин ликын Соёлой министерствын РЦНТ-гэй хүдэлмэрилэгшэд ех ябуулаа, улаан-удыхидые сту хангаа. Энэ фестиваль уран элирүүлбэ, харагшадые баяс тэмдэглэхээр.

Н. ГА

Урин һа уян хүү

Һаяхан «Уянга» гэдэй хореографи лективүүдэй рес конкурс Улаан-У гэгдэжэ, бэлигтэй бүүд арга шадабар ба. Элдэб һайхан да харуулһан э эдир артистнуу сэгнэлтэ үгөө. СС дай артистка Ла нова энэ жюрие л һэн байна.

Улаан-Удын, Пр Загарайн, Баргаж риин, Ивалгын б районуудай хат гүүд хабаадажа, у тарнуудаа харуул Удымнай мэдээжэ вүүд, нэрлэбэл, дэргэдэхи багашу жамуур» хатарай (хүтэлбэрилэгшэ Овчинникова), ти заводой «Рассве ордоной «Һолонго тив (хүтэлбэрилэг мила Геращенко) той программа хар коллективүүд лау рэ зэргэдэ хүртее Баргажанай искус гуулиин үхибүүд баһал лауреадай тэй болоо.

Энэ конкурсын «Уянгын» шан м муурайхидта» ба Тиихэдэ авиазаво най эдир хатаршад хай шанда хүртэ

Олондо мэдээж Зүүн зүгэй хатар ансамблиин гүйсэ хэлэнтэ һайхан хүн зониие саг үр суулна. Уян һайхан бэр гоё шарайта гүйсэдхэһэн манай харагшад мэдэхэ болонхой. маари», «Түнхэ «Бадма сэсэг», тад болон бусад дынь хүн зоной жарлуулдаг, конк шэдэй зүрхэ сэд дуугдадаг.

Тиихэдэ Хойто дуудай хатарнуу даг, ёһо заншалн ние танилсуулж «Осикта» («Одон Баунтын райондо публика соогоо лонхой.

Һаяхан аяар х данда үнгэргэдэ зүгэй толон» гэ гэй арадуудай эдэ хоёр коллек жа, Буряад оро һэн байна. Эдэ а дай артистнуу баритаяа танилс рэл арадайнгаа олоной анхаралд Эдэ ансамбльнуу стиваль дээрэ а сөөр хабаадажа, шаагдаа.

Т. ЧИ

Буряад Рес Соёлой минис дэргэдэхи Р хүдэлмэ

ЗУРАГУУД Д Ивалгын район искусствын һургу рагша Зүүн зүгэй сэдхэнэ; 2. Улаа дэхи искусствын түлөөлэгшэ ород руулна; 3. Улаа дэхи дунда һургу гэдэй театрай х на.

Д. АЛ фото-

ҮХИБҮҮД ДУУЛАНА

Манай аймагай түб болохо Хэрэн тосхондо эдир дуушадай конкурс үнгэргэгдэбэ. Сагай хэды хүшэр хүндэ байбашье, дуун хадаа хүнэн һанаан сэдьхэл баясуулжа, һайн һайханиие асардаг юм. Дуу дуулахагүй хүн байдаггүй бшуу. Тиимэһээ энэ конкурсын үнгэргэгдэхэдэ, аймагай олонхи һургуулинууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Эдиршүүл дуу гүйсэдхэхэ арга шадабаринуудаа харуулба. Хабаадагшад бултадаа һайн программа харуулаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Конкурсын дүнгүүдээр Тоорын дунда һургуулиин эдир дуушад түрүүлбэ. Эндэ һургуулиин хүгжэмэй багша В. С. Дармахеевэй хубита ехэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ нүхэрнай эдир дуушадаа хүтэлжэ, дуу гүйсэдхэхэ арга шадабариин оньһо оншо олгожо, илалтада асарһаниинь гайхалгүй. Тус һургуулиин һурагшад Инга Халудорова (11-дэхи класс), Таня Шобоева (8-дахи класс) уран гоёор дуунуудые гүйсэдхэжэ, харагшадай һайшаалда, жюрин үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна.

Галбын һургуулиин эдиршүүл конкурсдо һайн программа харуулба. Жэшээлхэдэ, Алена Цыбикова (8-дахи класс) «Аха нютаг», 2-дохи классай Женя Байминова, Марина Дансаранова хоёр «Чебурашка» гэһэн дуунуудые гоёор дуулаба. Харин 11-дэхи классай һурагшад Дарима Митрикова, Люба Попова болон Жаргалма Багатуева «Сэлэнгэ» гэжэ дуу шагнагшадай анхаралда дурадхаба.

Иигэжэ галбынхид уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ З. Г. Шараевагай ударидалга доро хоёрдохи һуурида гараба, Зинаида Гомбоевна Шараева Улаан-Удын училищи дүүргэһэнэйнгээ удаа түрэл нютагаа бусажа, хүгжэмдэ дуратайшуулые суглуулан, ятагашадай ансамбль байгуулһан юм.

Гурбадахи һуури Харбяангуудай дунда һургуулиин эдир дуушад ээлээ. Эндэ үшөө шалгарһан эдиршүүдые тэмдэглэмээр. Жэшээлхэдэ, Монгой һургуулиин табадахи классай һурагша Рената Булгаковагай «Бу уйла, Алиса», «Түрүүшын сэсэгүүд» гэһэн дуунуудые гүйсэдхэхэдэнь, тэрээндэ аккордеон дээрэ Таня Русских (9-дэхи класс) хүгжэм наадаба.

Аршаанай һургуулиин зургаадахи классай һурагша Инга Беловагай дуу дуулахадань, тэрэнэй эгэшэ Таня гитара дээрэ аялга гаргаба. Жэмһэгэй һургуулиин зургаадахи классай һурагша Виталий Ермаков уран гоёор дуулаһанайнгаа түлөө урмашуулгын шанда хүртэһэн байна. Горхоной һургуулиин нэгэдэхи класста һурадаг Таня Шорстовада эгээн эдир дуушанай нэрэ зэргэ олгогдобо.

Иигээд лэ конкурс түгэсэжэ, дүнгүүдынь согсологдобо. Тус конкурс манай аймагта ерээдүйн бэлигтэй дуушад болохо аргатай эдиршүүл олон гэжэ гэршэлнэ. Тиимэһээ тэдэнэрэй талаан бэлигыень саашань хүгжөөхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ шухала.

Мүнөө һургуулинууд хүүгэдэй фольклорно ансамбльнуудай фестивальда бэлдэхэ талаар хүдэлмэри ябуулжа байна. Энэнь апрель һарын һүүл багта үнгэргэгдэхэ юм.

В. ХАРТАЕВ.

«ТООНТЫНХИД» АЙЛШАЛБА

Һаяхан «Тоонто» гэһэн арадай фольклорно бүлэгэй коллектив Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй районуудай ажалшадта айлшалжа, концерт наадаяа харуулһан байна. Буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудые һэргээхэ хүсэлтэйгөөр концерт наада табиһан артистнуудые хүдөө нютагаархид халуунаар угтаба. Бэшүүрэй районой Шэбэртэ, Шанага нютагуудта, тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй районой Хушуун-Үзүүр тосхондо харуулагдаһан концертдэ сугларагшад «Тоонтынхидые» халуунаар угтаа.

Концерт наада нааданай программадэ ороһон урданай дуунууд, ёохорнууд, үреэлнүүд һонирхол татаа. «Тэгүүншэлэниие» эрэшүүл уншажа, шагнагшадай, илангаяа наһажаал зоной һонирхол үүсхэбэ бшуу.

Урданай дуунуудые дуулаг Б. Г. Доржиева, Ц. Ц. ЦыренДоржиев, В. Д. Найданова гэгшэдэй гүйсэдхэһэн дуунууд олондо һайшаагдаба. Өөрөө дуу зохёодог, Мухар-Шэбэрэй райондо түрэһэн, мүнөө пенсионер Бальжит Гунгаровнагай дуулаг «Төөнтэйхэн хээрээрээ», «Түгнэмни» болон бусад дуунууд шагнагшадта һайшаагдаа.

Концертын программада монгол дуунууд олон байгаа. Тиигэншьегүй яахаб? Юуб гэхэдэ Монгол ороннөө, Улаан-Баатарһаа Улаан-Удын захиргаанай соёлой таһагай урялаар ерэһэн Бадарчин Энхэтайван гэжэ дуушан, хүгжэмэн тус ансамблиин коллективтэй хүдэлжэ, олон дуунда гаргаа, сээжэлдүүлээ. Тиигэжэ хэдэн хоолойн аялга нинүүлэн залуушуулай бүлэг гоёор дуулажа, концертдэ эрэгшэдэй һайшаал магтаалда хүртөө.

Жэщээлбэл, «Хэрлэн», «Бүжин» гэһэн дуунуудые «Тоонтынхид» шадамар бэрхээр гүйсэдхөө. Дуушадай бүлэгые хүгжэмшэд Агбан Борбоев, Эржена Дымбрылова гэгшэд дэмжээ. Ансамблиин хатаршан Дарима Найданова һайхан хатарнуудаа харагшадта бэлэглэбэ.

«Түрэл арадайнгаа ёһо заншалые һэргээхэ, буряад хэлээ шудалха хэрэгтэ оролдолго» гаргахыень ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ Ц. Ц. Батурова зондо хандахадаа, үреэл болгон хэлэжэ, һайн һайханиие хүсэбэ

Б. ОРБОДОЕВА.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Останкино» канал. 7.00 — Үглөө. 9.35—Мультфильм. 9.45— — Хүүгэдэй хүгжэмэй клуб. 10.35—«Сократ»—уран һайханай фильм. 1 дэхи серм. 11.40 —Хоккейгээр СНГ-гэй чемпионат. 13.00—Шэнэ һонин. 13.25 —Баримтата фильм. 13. 45 — «Пи» тэмдэгтэй. 14.35 —Мультфильмнууд. 14.55—Амжалта яажа түйлахаб! 15.10—Блокнот. 15.15 — Телемикст. 16.00—Михаил Ромадинай һанал бодолнууд. 16.35—Уянгата концерт. 16.55—«Айя» — уран һайханай фильм. 1-дэхи серм. 18.00—Диана Росс. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25 — Баримтата фильм. 20.15 — Мультфильмнууд. 20.40—«Сократ» — уран һайханай фильм. 1-дэхи серм. 21.45 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 22.00—Шэнэ һонин. 22.25—Жэлэй дуунууд. 23.55—«Реформа на крови» — уран һайханай - публицистическэ фильм. 4-дэхи хуби. 00.35 — Ерээдүй хүгжэм. 01.00—Футбол. 02.05—02.40—Техническэ лабһарлал. 02.40—«Айя»—уран һайханай фильм. 1-дэхи серм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Россия» канал. 9.00—Мэдээсэлнүүд. 9.20—Баримтата панорама. 10.00—Немец хэлэн. 10.45—Россин телевизионно театр. 12.50—Хүшэр хүндэ үе нанан. 13.20—Заншалта бэшэ медициниз. А. Чумак хабаадана. 14.20—Джаз-клуб. 14.40 — Таряашанай асуудал Буряадай ТВ. 15.00—«Холодное лето 53-го года...» — уран һайханай фильм. 17.40—Сагай сууряан. 18.10—Байгал. «ИКС» видеоканал. 18.30—Таниие баярлуулхаяа зуранаб. 19.30—Һайндэрэй түлэг дунда. 20.30 — Байгал. 20.50—Соносхолнууд. «Россия» канал. 21.00 — Мэдээсэлнүүд. 21.20—Үдэр бүриин һайндэр. 21.30—Худалдаа наймаанай мэдээсэлнүүд. 21.40—Мультфильм.

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

Буряад Республикын Верховно Соведэй комитедүүдтэ. «Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр һурана»—Э. Намсараевагай корреспонденци.

Буряад Республикын правительствада, «Саг хүлеэхэгүй, саг шамдуулна».

Шухала асуудал. «Хилээмэшэд юундэ хүл хоёрсэг болоо?—Н. Исаевай статья.

Эдеэ хоолой асуудалнууд ба тэдэнние бэелүүлхэ арганууд. «Дэлгүүрэй хүдэлжэ эхилхын тула»—тоосоон.

«Һайн байдалһаа бэшэ...» —С. Убеевэй корреспонденци.

«Мүнгэ зөөригүйгөөр Олимпиин чемпион болохогүй —Россин габьяата тренер Н. Ивахиновай статья.

Соносхолнууд. мэдээсэлнүүд.

СОНОСХОЛ

Улаан-Удэ хотын ажалай ба зоннне ажалаар хангалгын түб хүгжэмэй туршалгын мастерскойдо модошо дархашуулые, һиилэгшэдые урина. Мүн хүгжэмэй инструментнүүдые бүтээдэг дархашуул уригдана. Тэдээндэ таһалга үгтэхэ. Бусад хотонуудта болон МНР-тэ мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ арга боломжо бии.

г. Улан-Удэ, улица Фрунзе, 11, гэһэн адресаар хандаха.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ:

ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж., НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э., ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ Б. Ц.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес:

670000, Улаан-Удэ, Калаидаришвилиин үйлсэ, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин—2-50-52, секретариадай—2-66-76, таһагууд: соведүүдэй хүдэлмэриин ба ниитын эмхинүүдэй —2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, 2-67-81; социально-экономическа—2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-69-53; соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; олониитын хүдэлмэриин ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-67-81; оршуулгын—2-60-91; коммерческэ—2-35-84; корректорнуудэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай)—2-35-95, манай корреспондентнууд: Баргажанда — 91-1-44, Закаменскда — 31-61, Агинскда—3-45-94.

Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери—2-54-54, вахта—2-56-62.

Газетэ жэлдээ 260 дахин гараха
Хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй.
Газетын индекс 50901 Тираж 7 500
Хэблэлдэ тушаагдаһан саг: 21. 45

Буряад Республикын Хэблэлэй ба олондо мэдээсэлгын министерствын республиканска типографида газетэ барлагдан хэблэгдэбэ.
Директорэйнь телефон 2-40-45.